Standard- „Technologie wspomagające i kompensacyjne” dla OzN

Spis treści

Słowniczek pojęć 4

I Wstęp 15

Zawartość standardu 15

II Cel wprowadzania standardu w NGO 19

Zakres standardu 21

Kluczowe role i odpowiedzialności realizacji standardu 22

Kompetencje osób zaangażowanych przy realizacji usługi 24

III Korzyści wynikające z wdrożenia standardu 29

Korzyści z wdrożenia standardu dla NGO 30

Korzyści z wdrożenia standardu dla osób z niepełnosprawnościami. 33

Korzyści z wdrożenia standardu dla otoczenia społecznego - gospodarczego oraz edukacyjnego 34

IV Procedury wdrożenia standardu w obszarze „Technologie asystujące i kompensacyjne" (Opis sposobu wdrożenia standardu) 36

Procedura nr 1. Zdefiniowanie potrzeb beneficjenta dotyczących konieczności zastosowania technologii asystującej 36

Procedura nr 2. Dobór technologii asystującej zgodnie z potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności 39

Procedura nr 3. Możliwości dostępu do technologii asystujących 41

Procedura nr 4. Organizacja stanowiska pracy z uwzględnieniem technologii asystującej 44

V Załączniki 50

Załącznik nr 1 Wzór formularza oceny poziomu funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w kontekście podjęcia aktywności zawodowej. 50

Załącznik nr 2 Matryca doboru technologii 57

Załącznik nr 3 Lista aktualnie działających OWiT-ów 60

Załącznik nr 4 Lista kontrolna oceny ergonomicznej stanowiska pracy osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności 63

VI MATERIAŁY DODATKOWE 80

Przegląd rodzajów technologii asystujących z podziałem na typ niepełnosprawności 80

VII Program szkolenia z zakresu wdrażania standardu 89

Przykładowy program szkolenia 89

Słowniczek pojęć

Adobe Reader, Adobe Acrobat Reader

Bezpłatny program firmy Adobe Systems, udostępniany na większość platform komputerowych oraz mobilnych, służący do czytania publikacji elektronicznych w formacie PDF.

Alfabet Braille'a

Stworzony przez Louisa Braille'a system Braille'a, którego podstawą jest sześciopunkt nazywany znakiem tworzącym. System składa się ze znaków będących kombinacją sześciu wypukłych punktów ułożonych w dwóch kolumnach po trzy punkty w każdej. Lewa kolumna zawiera umownie oznaczone punkty: 1,2,3, zaś prawą stanowią punkty: 4,5,6. Wzajemna kombinacja i rozmieszczenie punktów daje możliwość zapisu sześćdziesięciu trzech znaków.

Aplikacja mobilna

Publicznie dostępne oprogramowanie z interfejsem dotykowym zaprojektowane do wykorzystania na przenośnych urządzeniach elektronicznych, z wyłączeniem aplikacji przeznaczonych do użytku na przenośnych komputerach osobistych.

Alternatywa tekstowa (Alt text)

Tekstowy opis obrazów, filmów lub innych treści nietekstowych, który pomaga osobom niewidomym lub niedowidzącym zrozumieć zawartość.

Audiodeskrypcja

Opis dźwiękowy treści wizualnych, np. w filmach czy spektaklach, który jest czytany na głos i pomaga zrozumieć to, co dzieje się na ekranie lub scenie. Audiodeskrypcja to alternatywna ścieżka dźwiękowa stworzona z myślą o osobach niewidomych i słabowidzących. Stanowi ona werbalny opis treści przekazanej za pomocą obrazu, opisuje wszystkie elementy obrazu. Audiodeskrypcja pozwala osobom niewidomym na możliwość odbioru sztuki wizualnej, np. malarstwa, czy gry

aktorskiej, dlatego też stosowana jest m.in. w muzeach, produkcjach audiowizualnych, teatrze, oraz podczas widowisk sportowych.

Audiotekst

Usługa polegająca na odczytywaniu przez lektora wyświetlających się na ekranie napisów.

Bariera

Przeszkoda lub ograniczenie architektoniczne, cyfrowe lub informacyjno-komunikacyjne, które uniemożliwia lub utrudnia osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

Biała laska

Biała laska pełniąca funkcję znaku drogowego stała się najlepszym przyrządem służącym niewidomym do sprawnego przemieszczania się w przestrzeni. Każda laska wyposażona jest w elementy odblaskowe ułatwiające kierowcom i innym użytkownikom dróg identyfikację.

Czytnik ekranu

Oprogramowanie odczytujące na głos tekst wyświetlany na ekranie komputera lub smartfona, co jest kluczowe dla osób niewidomych lub niedowidzących. Czytnik ekranowy (po angielsku screen reader) – program komputerowy, który rozpoznaje i interpretuje informacje wyświetlane na monitorze komputera, a następnie przedstawia je użytkownikowi w postaci głosowej lub zostaje wysłany do brajlowskiego urządzenia wyjściowego. Czytniki ekranowe są formą technologii asystujących, wykorzystywaną m.in. przez osoby niewidome i niedowidzące, lub prowadzące samochody czy obsługujące szereg komputerów jednocześnie.

Dostęp alternatywny

Jeżeli zapewnienie pełnej dostępności (architektonicznej, cyfrowej czy informacyjnej) nie jest możliwe w danym momencie, instytucja publiczna ma obowiązek zagwarantowania tzw. dostępu

alternatywnego. Może to być np. obsługa osoby z niepełnosprawnością w innym miejscu, przekazanie dokumentów w formacie łatwym do czytania lub kontakt telefoniczny. Dostęp alternatywny jest rozwiązaniem tymczasowym lub wyjątkowym, nie powinien jednak zastępować trwałego wdrażania zasad dostępności. Instytucje mają obowiązek dążyć do likwidowania barier systemowo, a nie wyłącznie za pomocą doraźnych rozwiązań.

Dostępność

Dostępność to właściwość środowiska (przestrzeni fizycznej, rzeczywistości cyfrowej, systemów informacyjno-komunikacyjnych, produktów, usług), która pozwala osobom z trudnościami funkcjonalnymi (fizycznymi, poznawczymi) na korzystanie z niego na zasadzie równości z innymi osobami. Dostępność to cecha przestrzeni, produktów, usług i informacji, która umożliwia ich efektywne, bezpieczne i samodzielne użytkowanie przez wszystkie osoby – niezależnie od ich wieku, sprawności fizycznej, sensorycznej czy intelektualnej. W kontekście polskiego prawa, dostępność obejmuje trzy główne obszary: architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną.

Celem dostępności jest eliminacja barier, które mogą wykluczać osoby ze szczególnymi potrzebami z uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym czy edukacyjnym. Dostępność nie dotyczy wyłącznie osób z niepełnosprawnościami – obejmuje również osoby starsze, osoby chwilowo ograniczone (np. po operacjach), a także z trudnościami językowymi czy technologicznymi.

Dostępność jest osiągana przez zastosowanie projektowania uniwersalnego, a w przypadku braku takiej możliwości – przez zastosowanie racjonalnych usprawnień, o których mowa w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217);

Dostępność architektoniczna

Odnosi się do fizycznych cech budynków i przestrzeni publicznych, które umożliwiają poruszanie się i korzystanie z nich przez wszystkich użytkowników – również tych z ograniczoną mobilnością.

Obejmuje m.in. windy, podjazdy, szerokie drzwi, kontrastowe oznaczenia i czytelne tablice informacyjne.

Standardy dostępności architektonicznej określone są m.in. w normie PN-ISO 21542, a także w przepisach budowlanych. Instytucje publiczne mają obowiązek zapewnić odpowiednią infrastrukturę – w tym możliwość wejścia do budynku, przemieszczania się wewnątrz oraz korzystania z toalet.

Dostępność cyfrowa

Dotyczy projektowania i funkcjonowania stron internetowych, aplikacji mobilnych oraz systemów informatycznych w taki sposób, by mogły z nich korzystać także osoby z niepełnosprawnościami (np. osoby niewidome, niesłyszące, z niepełnosprawnością poznawczą). W Polsce obowiązuje standard WCAG 2.1 (na poziomie AA), wprowadzony ustawą z 2019 roku.

Dostępność cyfrowa obejmuje m.in. stosowanie tekstów alternatywnych do grafik, odpowiedni kontrast kolorów, nawigację klawiaturą, czy strukturalne oznaczenie nagłówków. Podmioty publiczne są zobowiązane do publikacji na swoich stronach deklaracji dostępności oraz do realizacji wniosków o zapewnienie dostępności w ciągu 7 dni.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna

Oznacza możliwość skutecznego przekazywania i odbierania informacji przez wszystkie osoby, niezależnie od ich ograniczeń sensorycznych czy językowych. Obejmuje m.in. tłumaczenia na Polski Język Migowy (PJM), napisy do filmów, materiały w formacie łatwym do czytania (ETR), czy możliwość kontaktu za pomocą alternatywnych metod (np. e-mail, czat, SMS).

Instytucje publiczne zobowiązane są do udostępniania informacji w sposób zrozumiały i dostępny. Dotyczy to zarówno obsługi interesanta, jak i dokumentów urzędowych, treści internetowych czy komunikatów głosowych.

Dostępność stron internetowych

Dostępność WWW (po angielsku web accessibility) – dziedzina wiedzy z zakresu interakcji człowieka z komputerem zajmująca się problematyką tworzenia stron i serwisów internetowych dostępnych dla jak najszerszego grona odbiorców, ze szczególnym uwzględnieniem osób narażonych na wykluczenie cyfrowe (niepełnosprawnych, starszych, gorzej wykształconych, pozbawionych dostępu do szerokopasmowego internetu).

Dostępność serwisu internetowego oznacza stopień w jakim może być on postrzegany, rozumiany i przeglądany przez wszystkich użytkowników, niezależnie od ich cech lub upośledzeń, a także niezależnie od właściwości używanego przez nich oprogramowania i sprzętu.

Deklaracja dostępności

To obowiązkowy dokument publikowany przez każdą jednostkę sektora publicznego na swojej stronie internetowej. Ma na celu poinformowanie użytkowników o stanie dostępności cyfrowej danej strony lub aplikacji oraz umożliwienie im zgłaszania uwag lub wniosków. Deklaracja musi być aktualizowana przynajmniej raz w roku i powinna zawierać opis barier dostępności oraz plan ich usuwania. Jej brak lub nieprawidłowa treść może skutkować interwencją organów nadzorczych, np. Ministerstwa Cyfryzacji lub Rzecznika Praw Obywatelskich.

ETR Tekst łatwy do czytania i zrozumienia

Skrót od angielskich słów easy-to-read. Oznaczenie tekstu łatwego do czytania i zrozumienia przeznaczonego dla osób dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną, potrafiących czytać.

Funkcjonalność

Funkcjonalność – właściwość strony internetowej lub aplikacji mobilnej umożliwiająca użytkownikowi skorzystanie ze wszystkich oferowanych przez nie funkcji.

Komunikacja alternatywna i wspomagająca:

Metody komunikacji dla osób z zaburzeniami mowy, np. systemy symboli, urządzenia generujące mowę lub komunikatory tekstowe.

Klawiatura adaptacyjna/alternatywna

Klawiatury o specjalnej budowie, dostosowane do potrzeb osób z ograniczoną sprawnością ruchową, np. z większymi klawiszami lub większym rozstawem klawiszy.

Koordynator ds. dostępności

To osoba wyznaczona w każdej instytucji publicznej (obowiązkowo w jednostkach zatrudniających powyżej 50 osób), której zadaniem jest wspieranie działań na rzecz dostępności. Koordynator pełni rolę doradczą, monitorującą oraz kontaktową dla osób ze szczególnymi potrzebami. Do jego zadań należy m.in. przygotowywanie raportów, opiniowanie projektów inwestycyjnych pod kątem dostępności, a także promowanie wiedzy o dostępności wśród pracowników. Funkcja ta została wprowadzona Ustawą z 2019 roku.

Monitor brajlowski

Monitory brajlowskie to elektroniczne urządzenia służące do prezentowania w notacji brajlowskiej tekstu wyświetlanego na tradycyjnym monitorze komputerowym. Potoczna nazwa monitora brajlowskiego, dziś już rzadko stosowana, to „brajlowska linijka", co wynika z faktu, iż zasadniczym elementem tego urządzenia są specjalne, piezoelektryczne moduły, prezentujące osobom niewidomym dotykowe znaki, składające się z wypukłych punktów.

Są one ułożone właśnie wzdłuż prostej, poziomej linii. Brajlowski monitor błyskawicznie przetwarza na postać dotykową tekst czarnodrukowy, przesyłany np. z komputera.

W wierszu monitora brajlowskiego pojawia się jedynie od kilkunastu do kilkudziesięciu znaków, co sprawia, że tekst brajlowski jest automatycznie przesuwany i odczytywany fragment po fragmencie.

OCR

Optyczne rozpoznawanie znaków, OCR (ang. optical character recognition) – zestaw technik lub oprogramowanie służące do rozpoznawania znaków i całych tekstów w pliku graficznym o postaci rastrowej.

Zadaniem OCR jest zwykle rozpoznanie tekstu w zeskanowanym dokumencie (na przykład papierowym formularzu lub stronie książki).

Osoby ze szczególnymi potrzebami

To każda osoba, która z powodu niepełnosprawności, wieku, choroby, trudnej sytuacji życiowej lub innych okoliczności napotyka trudności w dostępie do usług, informacji czy przestrzeni. Ustawa z 2019 r. nie ogranicza tej definicji wyłącznie do osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności – dzięki temu możliwe jest objęcie wsparciem znacznie szerszej grupy. Podejście to odpowiada nowoczesnemu rozumieniu niepełnosprawności jako interakcji między cechami jednostki a barierami środowiskowymi. Przykładowo, osobą ze szczególnymi potrzebami może być również kobieta w ciąży, senior czy osoba z czasowym urazem kończyny.

Osoby ze szczególnymi potrzebami to takie osoby, które ze względu na swoje cechy lub okoliczności w których się znajdują muszą podjąć dodatkowe działania w celu przezwyciężenia barier uniemożliwiających lub utrudniających im udział w różnych sferach życia na równi z pozostałymi osobami.

OzN

Skrót od słów - osoba z niepełnosprawnością / osoba z niepełnosprawnościami / osoby z niepełnosprawnością / osoby z niepełnosprawnościami.

Pies przewodnik osoby niewidomej

Pies asystujący jest to pies, który towarzyszy osobie z niepełnosprawnością i wykonuje dla niej specjalne zadania. Mówiąc w skrócie, jest to pies na co dzień mieszkający z osobą z niepełnosprawnością, różniący się od zwykłego, domowego psa tym, że jest specjalnie wyszkolony i potrafi pomóc swojemu opiekunowi w codziennych czynnościach.

Pies przewodnik a prawo: Art. 2 pkt. 11 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje psa asystującego jako "odpowiednio wyszkolonego i specjalnie oznaczonego psa, w szczególności psa przewodnika osoby niewidomej lub niedowidzącej oraz psa asystenta osoby niepełnosprawnej ruchowo, który ułatwia osobie niepełnosprawnej aktywne uczestnictwo w życiu społecznym".

Pies asystujący jest to pies, który towarzyszy osobie z niepełnosprawnością i wykonuje dla niej specjalne zadania.

Pętla indukcyjna

System wspomagający słyszenie, który przesyła sygnał dźwiękowy bezpośrednio do aparatów słuchowych w formie pola magnetycznego, eliminując dźwięki tła. Pętla indukcyjna to system wspomagający słyszenie, który przekazuje dźwięk bezpośrednio do aparatów słuchowych wyposażonych w cewkę indukcyjną (tryb "T"). Urządzenie to eliminuje szumy otoczenia i pozwala osobie niedosłyszącej zrozumieć mowę z większą precyzją. Pętle indukcyjne stosuje się m.in. w salach konferencyjnych, urzędach, kinach, aptekach czy przy okienkach informacyjnych. Ich obecność powinna być oznaczona specjalnym piktogramem (symbol ucha z literą T). Wymóg ich stosowania pojawia się m.in. w wytycznych dostępności dla projektów unijnych.

PJM – polski język migowy

Polski język migowy (PJM) jest językiem wizualno-przestrzennym używanym w codziennej komunikacji przez społeczność Głuchych w Polsce.

Plik PDF

PDF (Portable Document Format) – format plików służący do prezentacji, przenoszenia i drukowania treści tekstowo-graficznych, stworzony i promowany przez firmę Adobe Systems, regulowany standardem ISO 32000-1:2008 .pdf – rozszerzenie nazwy pliku w formacie PDF.

PDF/UA (PDF powszechnej dostępności) – format utworzony przez Komitet Standardów AIIM z myślą o osobach niewidomych lub niedowidzących.

Prawo żądania dostępności

Osoba ze szczególnymi potrzebami ma prawo do złożenia wniosku o zapewnienie dostępności konkretnej usługi, informacji, przestrzeni lub funkcji w instytucji publicznej. Wniosek taki może dotyczyć zarówno dostępności architektonicznej (np. brak windy), jak i cyfrowej (np. nieczytelna strona internetowa).

Racjonalne usprawnienie

Racjonalne usprawnienie oznacza konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania, nie nakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku, w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami.

RGAA

Ogólne wytyczne dostępności dla administracji (Référentiel Général d'Accessibilité des Administrations - RGAA) to kompleksowy zestaw procedur oceniania dostępności zgodnie z Wymogami dla dostępności treści internetowych (Web Content Accessibility Guidelines - WCAG) opracowany przez rząd francuski.

Polskie tłumaczenie Ogólnej specyfikacji technicznej dostępności dla administracji RGAA 3 2017

Redukcja barier

To proces systematycznego usuwania fizycznych, komunikacyjnych i cyfrowych przeszkód, które utrudniają lub uniemożliwiają korzystanie z przestrzeni, usług i informacji. Może dotyczyć modernizacji infrastruktury, wprowadzenia nowych narzędzi technologicznych, jak również zmian organizacyjnych i procedur obsługi klienta. Redukcja barier jest obowiązkiem instytucji publicznych wynikającym z ustawy o zapewnianiu dostępności. Jest to również proces ciągły, który wymaga audytów, szkoleń, konsultacji z osobami z niepełnosprawnościami oraz aktualizacji standardów.

SKOGN

SKOGN – system komunikacji osób głuchoniewidomych

Technologie asystujące (AT)

Z języka angielskiego oznaczane skrótem AT (assistive technology). Uniwersalne technologie, dostępne dla osób sprawnych i niepełnosprawnych, prowadzą często do lepszych rozwiązań inżynieryjnych.

Szeroka klasa technologii umożliwiających większą niezależność osób z niepełnosprawnościami. Ogólne określenie urządzeń, oprogramowania i narzędzi, które ułatwiają codzienne życie osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Obejmują one szerokie spektrum rozwiązań, od prostych przedmiotów (np. piankowa nakładka na długopis) po skomplikowane oprogramowanie (np. czytniki ekranu), a także sprzęt rehabilitacyjny (np. wózki inwalidzkie, aparaty słuchowe).

Technologie wspomagające

Często używane zamiennie z technologiami asystującymi.

Tłumacz języka migowego (PJM)

Tłumacz PJM przekłada treści mówione na Polski Język Migowy i odwrotnie, umożliwiając osobom głuchym i słabosłyszącym aktywny udział w życiu społecznym i obywatelskim. Zgodnie z Ustawą o

języku migowym z 2011 r., osoby głuche mają prawo do bezpłatnej pomocy tłumacza PJM w kontaktach z instytucjami publicznymi. Tłumaczenia mogą być realizowane stacjonarnie, zdalnie (np. przez wideotłumacza) lub w formie materiałów audiowizualnych. Obowiązek ich zapewnienia dotyczy m.in. sądów, urzędów, policji, służby zdrowia i systemów edukacyjnych.

Uniwersalne technologie

Rozwiązania, które są korzystne zarówno dla osób z niepełnosprawnościami, jak i dla osób sprawnych, np. podjazdy dla wózków inwalidzkich, które ułatwiają też przemieszczanie się z wózkiem dziecięcym.

Uniwersalne projektowanie

Uniwersalne projektowanie oznacza projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. Rozwiązania przestrzenne uniwersalnego projektowania przewidują, że podstawowe działania będą z założenia odpowiadały potrzebom wszystkich użytkowników.

Usługa asystencka / wspierająca

To forma wsparcia osobistego dla osób z niepełnosprawnościami lub ograniczeniami funkcjonalnymi. Przykładami są: asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, tłumacz języka migowego, przewodnik dla osoby niewidomej czy pomoc w transporcie. Usługi te mają na celu zwiększenie niezależności i samodzielności w życiu codziennym oraz dostęp do usług publicznych. Mogą być świadczone przez samorządy, organizacje pozarządowe lub instytucje w ramach programów PFRON lub Funduszy Europejskich.

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG)

Zbiór dokumentów opublikowany przez Web Accessibility Initiative (WAI) zawierający zalecenia dotyczące tworzenia dostępnych serwisów internetowych. Od 15 października 2012 roku wytyczne WCAG w wersji 2.0 zyskały status międzynarodowej normy ISO/IEC 40500:2012.

I Wstęp

Wyrównywanie szans umożliwiających uzyskanie optymalnego poziomu samodzielnego i niezależnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, przy wykorzystaniu dostępnych technologii asystujących, stanowi jeden z fundamentów sprawiedliwego i zrównoważonego społeczeństwa. Dostęp do technologii asystujących i wiedza o możliwościach ich wykorzystania nie tylko umożliwia samorealizację, ale także wpływa na jakość życia, poczucie godności i niezależność osób z niepełnosprawnościami.

Celem niniejszego standardu jest określenie zasad i procedur w zakresie profesjonalnego wsparcia OzN w doborze technologii asystujących, wspomagających i kompensujących codzienne funkcjonowanie w aspekcie wykonywania pracy zawodowej. Dokument ten ma służyć zarówno organizacjom pozarządowym, instytucjom rynku pracy, jak i pracodawcom oraz jednostkom samorządu terytorialnego, jako praktyczne narzędzie wspierające skuteczne włączanie osób z niepełnosprawnościami w rynek pracy, poprzez indywidualne dopasowanie dostępnych na rynku rozwiązań technologicznych.

Standard uwzględnia zróżnicowane potrzeby i możliwości osób z niepełnosprawnościami z uwzględnieniem ich rodzaju i stopnia, promując podejście oparte na podmiotowości, równości szans i dostępności. Zakłada również aktywną współpracę pomiędzy wszystkimi interesariuszami, co jest warunkiem skutecznego wdrażania działań w obszarze aktywizacji zawodowej.

Zawartość standardu

Procedury składające się na standard odnoszą się do:

1) zdiagnozowania indywidualnych potrzeb w zakresie doboru technologii asystującej z uwzględnieniem rodzaju i stopnia natężenia niepełnosprawności
2) podniesienia poziomu wiedzy nt. dostępu do technologii asystujących
3) przygotowania stanowiska pracy z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb OzN

Dlaczego standaryzacja usług doboru technologii asystującej, wspomagającej i kompensującej dla OzN warunkuje podniesienie jakości świadczenia tej usługi?

Obserwacja i doświadczenie wskazuje na brak wystarczającej wiedzy w zakresie dostępnej technologii asystującej, wspomagającej i kompensacyjnej, co w znaczy sposób ogranicza tworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami oraz uniemożliwia efektywne wykonywanie czynności zawodowych osób już zatrudnionych. Pracodawcy niechętnie podejmują się zatrudniania osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi, ponieważ z góry zakładają brak możliwości kompensacji i w związku z tym, brak możliwości wykonywania czynności zawodowych. Problem dotyczy również doradców, pośredników pracy, kadrowców, specjalistów BHP, którzy nie posiadają wiedzy na temat dostępnych technologii asystujących, temat traktują jako poboczny i dyskwalifikujący z podjęcia zatrudnienia.

Wynika to również z niewystarczającego poziomu diagnozowania potrzeb i możliwości realizacji zadań zawodowych przez OzN, stosownie do rodzaju i stopnia natężenia niepełnosprawności.

Wprowadzenie standardu tej usługi jest ściśle związane z podniesieniem świadomości w obszarze zależności, pomiędzy prawidłowym zdiagnozowaniem potrzeb, doborem technologii oraz ich zastosowaniem. Dopiero ścisła współpraca tych trzech elementów może istotnie wpłynąć na podniesienie wskaźnika poziomu zatrudnienia OzN.

Najważniejszym celem opracowania i wdrożenia standardu jest poprawa jakości świadczonych usług ukierunkowanych na aktywizację zawodową OzN w zakresie szerokorozumianej dostępności. Obejmuje on dobór technologii asystujących, wspierających i ułatwiających wykonywanie czynności zawodowych przez OzN.

Konieczność sprostania oczekiwaniom reguluje ustawa o dostępności oraz Polski Akt Dostępności, które nakładają obowiązek zapewnienia dostępności usług i produktów. Standaryzacja koncentruje uwagę na konieczności takiej ich organizacji i realizacji usług, aby były one dostępne dla każdego, bez względu na rodzaj i natężenie następstw funkcjonalnych niepełnosprawności.

Ujednolicenie procedur i kontrola jakości ich wykonywania eliminuje błędy i zmniejsza odchylenie od obowiązujących norm, co bezpośrednio przekłada się na jakość końcowego efektu świadczonej usługi.

Bardzo istotne w procesie realizacji standardu jest zrozumienie, że dostępność dotyczy każdego z nas – każdy z nas bowiem może czasowo zderzyć się z sytuacją, która spowoduje, że stanie się osobą ze specjalnymi potrzebami – czasowe unieruchomienie z powodu złamania kończyny, ciąża, dolegliwości bólowe, co na jakiś czas utrudni lub uniemożliwi wykonywanie dotychczasowych zadań życiowych. Każdy z nas wskutek naturalnego procesu starzenia dozna sytuacji deprywujących zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych.

Zapewnienie dostępności jest obowiązkiem w realizacji usług, ponieważ wynika zarówno z przepisów prawa, jak i z podstawowych zasad etycznych, równości i poszanowania godności wszystkich obywateli.

Poniżej przedstawione zostały kluczowe kryteria realizacji usługi dostępnej:

1. Obowiązek prawny

   W Polsce i Unii Europejskiej obowiązują akty prawne, które nakładają obowiązek zapewniania dostępności usług :

   - Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
   - Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami z dnia 19 lipca 2019 r.

- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2024 roku o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze.
- Europejski Akt o Dostępności (EAA) - dyrektywa Unii Europejskiej przyjęta 17 kwietnia 2019 roku, mająca na celu ujednolicenie standardów dostępności produktów i usług dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób z ograniczeniami funkcjonalnymi na terenie UE.
- Polski Akt Dostępności Dyrektywa EAA – weszła w życie dnia 28 czerwca 2025 roku.
- Ustawa o Państwowej Inspekcji Pracy z dnia 13 kwietnia 2007 r. (Dz.U. 2024.1712 t.j. Artykuł 10 tej ustawy określa zadania PIP, w tym nadzór i kontrolę przestrzegania przepisów prawa pracy, w tym przepisów BHP
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy,
- przepisy Kodeksu Pracy, dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, stanowią podstawę do oceny dostosowania stanowisk pracy,
  Brak zapewnienia dostępności może skutkować karami finansowymi oraz odpowiedzialnością instytucji.

2. Równość i włączenie społeczne
   Każdy człowiek, niezależnie od sprawności, wieku, stanu zdrowia czy technologii z której korzysta, powinien mieć równy dostęp do informacji, usług i przestrzeni publicznej. Dostępność umożliwia OzN pełne uczestnictwo w życiu społecznym, zawodowym i obywatelskim.
3. Jakość i zasięg usług
   Usługi dostępne są bardziej użyteczne i zrozumiałe dla szerszego grona odbiorców, w tym osób starszych, osób czasowo niepełnosprawnych (np. z kontuzją), czy korzystających z urządzeń mobilnych.
   Wysoki poziom dostępności podnosi jakość obsługi i wzmacnia reputację organizacji jako odpowiedzialnej i nowoczesnej.

4. Efektywność i oszczędność

   Dobrze zaprojektowane, dostępne systemy i przestrzenie zmniejszają potrzebę kosztownych dostosowań w przyszłości.

   Ułatwiają samodzielne korzystanie z usług, zmniejszając obciążenie działów obsługi klienta.

   Zapewnienie dostępności, to nie tylko spełnienie obowiązku – to inwestycja w lepsze, bardziej sprawiedliwe społeczeństwo. Informacje uzupełniające stanowią niniejsze opracowania/ dokumenty:

   - Przepisy branżowe - szczegółowe dotyczące konkretnych branż i rodzajów stanowisk pracy,
   - Poradnik „Ramowe wytyczne w zakresie projektowania obiektów, pomieszczeń oraz przystosowania stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych o specyficznych potrzebach”,
   - Publikacja "Przystosowanie obiektów, pomieszczeń oraz stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych o specyficznych potrzebach - dobre praktyki".

II Cel wprowadzania standardu w NGO

Celem opracowania standardu jest stworzenie spójnych, kompleksowych wytycznych, które będą odpowiadały na specyficzne potrzeby OzN w zakresie doboru technologii asystującej, wspomagającej i kompensacyjnej, zapewniającej równe szanse na rynku pracy, co przyczyni się do pełniejszej integracji społecznej i zawodowej OzN. Standard ma ujednolicić i ułatwić NGO wprowadzenie i utrzymanie wysokiej jakości usług w zakresie dopasowania technologii, zgodnie z potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności. Wprowadzenie standardu określa, w jaki sposób usługa powinna zostać realizowana, jakie korzyści uzyska korzystający z niej użytkownik oraz jakie zasoby są niezbędne do jej realizacji.

Istotne jest, aby proces ten był jak najbardziej skuteczny, dostępny i dostosowany do potrzeb OzN. Standard ma pomóc w ujednoliceniu działań, poprawie jakości usług oraz zwiększeniu efektywności wsparcia, tak aby OzN mogły łatwiej znaleźć zatrudnienie, rozwijać swoje kompetencje i czuć się

pewniej w środowisku pracy, poprzez wspieranie ich w wejściu na rynek pracy w sposób sprawiedliwy i dostosowany do ich możliwości.

Cel ten odnosi się szczególnie do:

1. Zapewnienia wysokiej jakości wsparcia w zakresie doboru technologii asystujących.
2. Zwiększenia efektywności w wydatkowaniu środków finansowych na dostosowanie stanowisk.
3. Promowania równego dostępu do rynku pracy, likwidowania barier i przeciwdziałania wykluczeniu zawodowemu OzN.
4. Podniesienia kompetencji instytucji i organizacji, które realizują usługi doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy, organizacji szkoleń i staży, poprzez wprowadzenie jednolitych wytycznych w zakresie doboru technologii asystującej i zapewnienia dostępności w miejscu pracy OzN.
5. Zacieśniania współpracy międzysektorowej, szczególnie pomiędzy instytucjami publicznymi, NGO, pracodawcami i środowiskiem OzN.

Standard umożliwi:

1. Ujednolicenie działań – zapewnienie, że wszystkie instytucje i osoby zaangażowane w proces wsparcia będą działały według tych samych, jasno określonych zasad. To pozwoli na lepszą koordynację i skuteczność działań.
2. Dostosowanie usług do potrzeb OzN – standard ma na celu wypracowanie rozwiązań, które będą uwzględniały różnorodność niepełnosprawności i indywidualne potrzeby. Dzięki temu osoby te będą mogły korzystać z usług, w sposób najbardziej dla nich odpowiedni.
3. Podniesienie jakości usług – poprzez określenie najlepszych praktyk i standardów, które będą stosowane w procesie doboru technologii asystującej dla OzN otrzymujących wsparcie, w realizacji usług zwiększających ich aktywność na rynku pracy.

4. Zwiększenie dostępności rynku pracy – standard ma na celu eliminację barier, które mogą utrudniać osobom niepełnosprawnym dostęp do zatrudnienia. To obejmuje zarówno kwestie formalne, jak i praktyczne, np. dostosowanie miejsc pracy.
5. Wspieranie rozwoju kompetencji i samodzielności – poprzez prawidłowe dopasowanie technologii asystującej dla OzN.
6. Promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych – standard ma także na celu zachęcanie pracodawców do zatrudniania OzN, pokazując korzyści i możliwości, jakie niesie zastosowanie technologii asystującej, wspomagającej i kompensującej.
7. Zapewnienie monitorowania i ewaluacji działań.
8. Ułatwienie współpracy między różnymi instytucjami – standard pomoże w lepszej koordynacji działań między organizacjami pozarządowymi, pracodawcami i innymi podmiotami zaangażowanymi w pomoc OzN, co przyczyni się do bardziej spójnego i skutecznego systemu wsparcia.
9. Zwiększenie motywacji i zaangażowania OzN – poprzez zapewnienie im jasnych ścieżek rozwoju, wsparcia i możliwości zdobywania doświadczenia; standard ma na celu zwiększenie ich motywacji do aktywnego poszukiwania pracy i uczestnictwa w różnych formach aktywizujących zawodowo.
10. Zapewnienie równości szans – standard ma na celu eliminację wszelkich barier, zarówno tych fizycznych, jak i organizacyjnych, które mogą utrudniać OzN dostęp do rynku pracy. Istotne jest, aby każdy miał równą szansę rozwoju i zatrudnienia, niezależnie od rodzaju niepełnosprawności.
11. Wspieranie integracji społecznej – zatrudnienie i udział w stażach, to nie tylko kwestia ekonomiczna, ale także społeczna. Standard ma pomóc w integracji OzN w społeczeństwie, poprawiając ich samopoczucie, poczucie przynależności i niezależności.

Zakres standardu

Opracowany standard odnosi się do całokształtu działań związanych z:

- Indywidualną diagnozą potrzeb OzN w zakresie doposażenia w technologię asystującą.
- Prawidłową organizacją dostępnego stanowiska stażu lub pracy dla OzN oraz innych usług związanych z procesem aktywizacji zawodowej (doradztwo zawodowe, pośrednictwo, szkolenia).
- Współpracą z pracodawcami, ukierunkowaną na promowanie zatrudnienia OzN oraz przygotowanie miejsc pracy.
- Monitorowaniem i ewaluacją zasadności wdrożonej technologii.

Kluczowe role i odpowiedzialności realizacji standardu

Skuteczna realizacja standardu „Technologie wspomagające i kompensacyjne" wymaga ścisłej współpracy i jasnego podziału ról między zaangażowanymi podmiotami. Poniżej opisano główne role oraz zakresy odpowiedzialności kluczowych uczestników procesu:

1. NGO:
    - Planowanie, wdrażanie i nadzorowanie całości działań związanych z doborem technologii asystującej, wdrożenie dostępności w zakresie dostosowania stanowiska pracy.
    - Zapewnienie zgodności działań z obowiązującymi przepisami oraz ze standardem.
    - Koordynacja współpracy między partnerami (pracodawcy, pośrednicy pracy, doradcy zawodowi, instytucje wspierające).
    - Udzielanie wsparcia merytorycznego, doradczego.
    - Zapewnienie dostępnych narzędzi i zasobów.
    - Współtworzenie i konsultowanie programów aktywizacyjnych.
    - Monitorowanie i ewaluacja przebiegu oraz rezultatów wdrożenia standardu.
2. Specjalista ds. technologii asystującej
    - Indywidualna ocena poziomu funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w kontekście podjęcia aktywności zawodowej.
    - Opracowanie wniosków i rekomendacji dotyczących rodzaju technologii asystującej, kompensacyjnej i wspomagającej, koniecznej do wyposażenia stanowiska pracy wraz z opisem, w jaki sposób ich zastosowanie skompensuje funkcjonalne bariery.

Rekomendowanie koniecznych adaptacji środowiskowych lub organizacyjnych i zaleceń pod kątem ergonomii pracy i wyposażenia stanowiska w technologie wspomagające.

- Wsparcie pracodawcy i OzN w dostosowaniu miejsca stażu/pracy.

3. Osoba z niepełnosprawnością
    - Aktywny udział w procesie doboru technologii wspomagającej niezbędnej do wykonywania czynności zawodowych.
    - Udział w procesie monitorowania i ewaluacji w zakresie zasadności wdrożonej technologii.

Zaangażowany do realizacji usługi specjalista ds. technologii asystującej ma obowiązek zapewnić dostępność swoich usług, zgodnie z przepisami ustawy o dostępności, w szczególności w kontekście:

1. Dostępności architektonicznej
    - Organizacji usługi w miejscu dostępnym.
2. Dostępności cyfrowej

   Zgodnie z Ustawą o dostępności cyfrowej (Dz.U. 2019 poz. 848), pośrednik pracy powinien:
    - Udostępniać alternatywne formy kontaktu (np. czat, e-mail, telefon tekstowy).
3. Dostępności informacyjno-komunikacyjnej
    - Możliwość skorzystania z tłumacza języka migowego (na miejscu lub online).
    - Możliwość załatwienia spraw przez pełnomocnika lub asystenta osoby z niepełnosprawnością.
    - Zapewnienie informacji w formach alternatywnych (np. dokumenty w tekście łatwym do czytania – ETR, nagrania audio).
    - Zapewnienie dostępności tekstu odczytywanego maszynowo.
4. Zgodności z Ustawą o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

   Zgodnie z tą ustawą (Dz.U. 2019 poz. 1696), specjalista ds. technologii asystującej powinien:
    - Zapewniać możliwość zgłoszenia potrzeby zapewnienia dostępności przez interesanta.

5. Równości i niedyskryminacji

   Zgodnie z Kodeksem pracy i ustawą o równym traktowaniu:

   - Specjalista technologii asystującej nie może dyskryminować osób ze względu na złożoność potrzeb wynikających z niepełnosprawności.

Kompetencje osób zaangażowanych przy realizacji usługi

Dobór technologii asystującej, wspomagającej i kompensującej jest procesem bardzo specjalistycznym, wielopłaszczyznowym i złożonym, wymagającym szerokiej wiedzy i znajomości dostępnych na rynku technologii, oraz umiejętności diagnozowania potrzeb OzN. W pracy specjalisty ds. technologii asystującej dla OzN, duże doświadczenie jest niezwykle istotne, ponieważ przekłada się na skuteczność, empatię i zdolność radzenia sobie z różnorodnymi wyzwaniami.

Kompleksowa diagnoza i adekwatne dostosowanie technologii umożliwia OzN wejście na rynek pracy.

Osoby realizujące usługę doboru technologii asystującej, powinny spełniać obligatoryjne wymogi z zakresu wykształcenia i doświadczenia zawodowego, a także posiadać minimalne kompetencje i umiejętności przedstawione poniżej:

1. Wykształcenie:
   a) Wymogi pożądane wobec specjalisty technologii asystujących:
      - wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika specjalna, tyflopedagogika, oligofrenopedagogika, surdopedagogika, pedagogika terapeutyczna, fizjoterapia, neurologopedia, logopedia lub innych specjalizacji z danego zakresu niepełnosprawności;

   b) Wymogi pożądane wobec instruktora technologii asystujących:
      - wykształcenie minimum średnie (technik informatyk, technik tyfloinformatyk).
2. Minimum 5-letnie udokumentowane doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnością, ze szczególnym potrzebami.

3. Obowiązkowe umiejętności i kompetencje:
   a) znajomość specyfiki określonych rodzajów niepełnosprawności,
   b) kompetencje diagnostyczne, polegające na umiejętności dokonywania wstępnej i bieżącej diagnozy potrzeb osób z niepełnosprawnościami w oparciu o klasyfikację ICF
   c) kompetencje dotyczące umiejętności dostosowania i dopasowania technologii asystujących do indywidulanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
   d) wysokie kompetencje interpersonalne,
   e) dobra umiejętność obsługi standardowych urządzeń elektronicznych i korzystania z aplikacji komputerowych,
   f) gotowość do podnoszenia kompetencji i kwalifikacji zawodowych z zakresu technologii wspomagających,
   g) bardzo dobra znajomość i umiejętność obsługi aplikacji asystujących,
   h) umiejętność obsługi specjalistycznych urządzeń wspomagających,
   i) umiejętność wspierania OzN w zakresie komunikacji z wykorzystaniem alternatywnych metod komunikacji: pisma Braille'a, języka migowego, AAC.

Kompetentny personel zajmujący się doborem technologii asystującej zapewnia:

- wysoki poziom zrozumienia specyfiki niepełnosprawności gwarantujący właściwe dopasowanie technologii do potrzeb i możliwości OzN,
- unikanie błędów wynikających z braku wiedzy na temat dostępnych rozwiązań technologicznych ułatwiających OzN wykonywanie czynności zawodowych,
- skuteczne realizowanie usługi w oparciu o posiadaną wiedzę i doświadczenie,
- umiejętność radzenia sobie z trudnymi sytuacjami związanymi z wdrażaniem technologii w miejscu pracy,
- przygotowanie OzN na realia rynku pracy i wspieranie jej w procesie aktywizacji zawodowej.

Dobrą praktyką, a nawet koniecznością, jest podjęcie współpracy NGO z najbliższym, właściwym terytorialnie OWiT (Ośrodek Wsparcia i Testów) lub innymi organizacjami zajmującymi się doborem i wdrażaniem technologii asystującej.

Kryteria jakości usługi

Wdrożenie wysokiej jakości standardu w zakresie „Technologie wspomagające i kompensacyjne" dla OzN wymaga systematycznego monitorowania procesów oraz mierzenia rezultatów. Poniżej przedstawiono zestaw kluczowych kryteriów jakości oraz oczekiwanych efektów, które umożliwiają ocenę skuteczności usługi.

Kryteria jakości

1. **Indywidualizacja działań:**
   Każdy odbiorca usługi (OzN) zostanie objęty Indywidualną diagnozą potrzeb OzN w zakresie doposażenia w technologię asystującą dostosowaną do jego potrzeb, możliwości i celów zawodowych.
2. **Dostępność i adekwatność usług:**
   Wszystkie działania realizowane będą w sposób dostępny (komunikacyjnie, architektonicznie i cyfrowo).
3. **Kompetencje kadry:**
   Osoby realizujące działania posiadają wiedzę i doświadczenie w pracy z OzN, wysokie kompetencje merytoryczne dotyczące doboru technologii zgodnie z potrzebami wynikającymi z danego rodzaju niepełnosprawności.
4. **Współpraca międzysektorowa:**
   Działania podejmowane będą we współpracy z pracodawcami, instytucjami publicznymi (PUP, PFRON, PCPR, MOPR, CUS) oraz organizacjami wspierającymi np. NGO, OWiT.
5. **Ciągłość wsparcia:**
   Osoby objęte usługą będą miały zapewnione wsparcie w trakcie dopasowywania technologii, etapu jej wdrażania, jak i okresu monitorowania zasadności wdrożonej technologii.
6. **System ewaluacji i monitoringu:**
   Realizacja usługi będzie obejmowała systematyczne zbieranie danych, ocenę postępów i wprowadzanie usprawnień.

Oczekiwane efekty

Wdrożenie standardu wpłynie na:

1. Wzrost poziomu aktywności OzN.
2. Wzrost kompetencji osób wspierających aktywność zawodową, poprzez nabycie nowych umiejętności w zakresie posługiwania się technologią asystującą.
3. Podniesienie poziomu samodzielności i pewności siebie poprzez wzrost poczucia sprawczości i motywacji w kontekście zawodowym i społecznym.
4. Wzrost gotowości pracodawców do organizacji staży i zatrudniania OzN.

Schemat wdrażania standardu

Warunkami brzegowymi realizacji standardu są:

1. Zapis w statucie NGO o prowadzeniu działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami.
2. Zgłoszenie przez OzN do NGO potrzeby realizacji usługi.
3. Weryfikacja czy osoba zgłaszająca jest uprawniona do otrzymania usługi w danej organizacji (z uwzględnieniem specyfiki działalności adresowanej do określonej grupy niepełnosprawności).
4. Możliwość realizacji usługi przez NGO.
5. Poniższy schemat przedstawia sposób postępowania warunkujący logiczną i uporządkowaną realizację opracowanego standardu. Zapewnia wraz z wdrażanymi procedurami kompleksowość podejścia do tematu doboru technologii asystującej dla osób z niepełnosprawnościami.

Krok 1.: Podjęcie przez Zarząd NGO uchwały o „ Wdrożeniu standardów realizacji usług z zakresu doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy i realizacji staży, organizacji szkoleń oraz doboru technologii wspomagających i kompensacyjnych".

Krok 2.: Przygotowanie organizacyjne do wdrożenia Standardów

Wdrożenie standardu wymaga przygotowania NGO, szczególnie w zakresie możliwości zapewnienia dostępności, na co najmniej minimalnym poziomie tak, aby zlikwidować lub zniwelować wszystkie bariery, które mogą ograniczać dostęp do usług.

Krok 3.: Analiza lokalnych zasobów i potrzeb

- Diagnoza potrzeb OzN w zakresie wykorzystania technologii asystujących.
- Analiza lokalnego rynku pod kątem możliwości doboru, zaopatrzenia, instruktażu użytkowania.
- Rozpoznanie potencjalnych partnerów do współpracy (m.in.: NGO, OPS, PUP, PCPR, pracodawcy, instytucje edukacyjne).

Krok 4.: Budowa zespołu wdrażającego standardy

- Zabezpieczenie potencjału kadrowego, stanowiącego interdyscyplinarny zespół, w którego skład wchodzą m.in.: koordynator, pośrednicy pracy, doradcy zawodowi, specjaliści rehabilitacji, specjaliści dostępności).
- Weryfikacja wiedzy i umiejętności zespołu i ewentualne uzupełnienie wiedzy z zakresu dostępności i pracy z osobami z niepełnosprawnościami.
- Przeszkolenie kadry NGO z wprowadzanego standardu.

Krok 5.: Upowszechnienie informacji na temat technologii asystujących i kompensacyjnych oraz przyjmowanie zgłoszeń potencjalnych odbiorców usługi

- Umieszczenie informacji o ofercie na stronie organizacji i w mediach społecznościowych, oraz rozesłanie informacji do innych organizacji, oraz instytucji realizujących działania na rzecz OzN.
- Przeprowadzenie otwartego naboru lub rekrutacji odbiorców usługi spełniających kryterium uprawniające do korzystania z usługi.
- Zapewnienie dostępności procesu rekrutacyjnego (formy zgłoszeń, rozmowy kwalifikacyjne, tłumacze PJM, itp.).

Krok 6.: Realizacja usługi „Technologie asystujące i kompensacyjne”

Wdrażanie procedur:

- Procedura nr 1. Zdefiniowanie potrzeb beneficjenta dotyczących konieczności zastosowania technologii asystującej.
- Procedura nr 2. Dobór technologii asystującej zgodnie z potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności

- Procedura nr 3. Możliwości dostępu do technologii asystujących
- Procedura nr 4. Organizacja stanowiska pracy z uwzględnieniem technologii asystującej

Krok 7: Upowszechnianie efektów

Promocja dobrych praktyk oraz przykładów sukcesów odbiorców usługi i pracodawców.

III Korzyści wynikające z wdrożenia standardu

Wprowadzenie standaryzacji świadczonych usług pozwala obserwować procesy, mierzyć je, zauważać rozbieżności i ujawniać problemy. Przykładem takiej standaryzacji może być wdrożenie ISO 9001:2015, która jest międzynarodową normą dotyczącą systemów zarządzania jakością. Norma ISO 9001 określa wymagania jakie organizacja musi spełnić, aby wykazać zdolność do konsekwentnego dostarczania produktów i usług spełniających wymagania klientów oraz obowiązujące przepisy. Norma ta ma na celu poprawę efektywności procesów, zwiększanie zadowolenia klientów i konkurencyjności organizacji.

Wprowadzenie standardów, czyli „standaryzacja", bardzo często kojarzona jest z usztywnieniem metod pracy, zamrożeniem zmian, czy też nadmierną biurokracją, co niewątpliwie jest bezpośrednim skutkiem doświadczeń wynikających z przykładów traktowania standaryzacji jako celu samego w sobie, bez zrozumienia, że jej wprowadzenie wiąże się z ciągłym doskonaleniem i jest narzędziem do budowania stabilności organizacji.

Standaryzacja, zastosowana jako metoda organizacji pracy umożliwiająca wprowadzenie zmian na lepsze, jest niewątpliwie procesem dynamicznym, mobilizującym organizację do ciągłego doskonalenia świadczonych usług.

Standaryzacja jest rodzajem klina, wkładanego pod koło stojącego na wzniesieniu pojazdu, który pozwala na utrwalenie zmiany do czasu kolejnego usprawnienia. Klina, który zapobiega stoczeniu się pojazdu, który zapewnia mu punkt chwilowego oparcia do momentu, aż będzie mógł kontynuować jazdę ku górze „na szczyt". Standaryzacja, czyli ten „klin" pozwala na chwilowe podparcie, jednakże każdy klin pod ciężarem może się skruszyć.

Standard, którego znaczenie, treść i zasadność stosowania nie będzie stale uświadamiany użytkownikom, który nie będzie audytowany (sprawdzany), a w razie potrzeby aktualizowany, przestanie pełnić swoją rolę utrwalającą zmianę i nie powstrzyma powrotu, czyli cofnięcia się do stosowania poprzednich schematów, norm, czy też gorszych praktyk.

Człowiek, zmierzając do doskonałości i uporządkowania otaczającego go świata, od dawna stosuje standaryzację, często nie uświadamiając sobie tego faktu. Przykładem takiej standaryzacji może być np. organizacja miejsca pracy.

Stosowanie standardów i określonych norm ułatwia porozumienie, unifikację urządzeń i wyposażenia, redukuje koszty poprzez zastosowanie ekonomii skali, pozwala także na wychwycenie wszelkich zaburzeń i błędów. Standaryzacji można poddawać wszystkie procesy, które spełniają podstawowe dwa warunki, tzn. są powtarzalne i dają się opisać.

Korzyści osiągane dzięki wdrożeniom opracowanych standardów, można podzielić na trzy obszary: dla NGO, dla OzN, szeroko pojmowanego otoczenia (społecznego, gospodarczego, edukacyjnego).

Korzyści z wdrożenia standardu dla NGO

Wdrażanie standardów w organizacjach pozarządowych (NGO) niesie za sobą szereg korzyści. Zaliczają się do nich:

- budowanie zaufania i poprawa reputacji i wizerunku NGO
- efektywniejsze zarządzanie zasobami i procesami w NGO
- większa przejrzystość działania
- ułatwienie pozyskiwania funduszy
- ułatwienie nawiązywania współpracy z partnerami
- rozwój i podnoszenie kompetencji
- długoterminowe korzyści organizacyjne

- zapobieganie problemom.

Budowanie zaufania i poprawa reputacji i wizerunku NGO

Wprowadzenie standardów prowadzonych działań i usług dotyczących doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy, organizacji i realizacji staży zawodowych, szkoleń, dostosowania stanowiska pracy dla OzN. Standaryzacja wpływa na zwiększenie transparentności działań w tym zakresie, odpowiedzialności za realizowane działania, które pomagają budować zaufanie wśród interesariuszy, w szczególności grantodawców, darczyńców, adresatów usług (OzN) i partnerów NGO.

Ujawnianie informacji o działalności organizacji, sposobie zarządzania jej finansami, procesami i sposobami realizacji celów wzmacnia wiarygodność działania NGO.

Działanie zgodnie ze standardami, szczególnie w obszarze CSR (społecznej odpowiedzialności biznesu), buduje zaufanie społeczności lokalnej, beneficjentów, innych instytucji i organizacji, kontrahentów, pracodawców i potencjalnych inwestorów, a tym samym poprawia wizerunek firmy.

Efektywniejsze zarządzanie zasobami NGO

Wprowadzenie standardów, w szczególności dotyczących zarządzania procesami i zasobami ludzkimi prowadzi do bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych środków i zasobów NGO oraz optymalizacji procesów w organizacji.

Przejrzystość działania:

Standardy formalno-organizacyjne, jasno zdefiniowane cele, misja, zasady działania i procedury, pomagają w budowaniu przejrzystości w organizacji. Pozwala to uniknąć niejasności i nieporozumień, a także ułatwia kontrolę i ocenę efektywności działania.

Ułatwienie pozyskiwania funduszy:

Wdrożenie standardów, może być kluczowe przy ubieganiu się o granty i dotacje w ramach ogłaszanych konkursów na zlecanie zadań publicznych.

Ułatwienie nawiązywania współpracy:

Organizacje NGO działające zgodnie z uznanymi standardami są bardziej atrakcyjne dla potencjalnych partnerów, zarówno w sektorze pozarządowym, jak i publicznym czy biznesowym. Współpraca z NGO, która przestrzega standardów, jest postrzegana jako mniej ryzykowna, bardziej efektywna i wiarygodna.

Rozwój i podnoszenie kompetencji:

Wdrażanie standardów, a także ich przestrzeganie, wiąże się z koniecznością podnoszenia kompetencji pracowników/personelu zaangażowanego do realizacji usług. Prowadzi to do rozwoju ich umiejętności i wiedzy, a także do profesjonalnego podejścia do realizacji celów, co ma bezpośredni wpływ na wzrost kompetencji całej organizacji.

Długoterminowe korzyści organizacyjne:

Poprawa efektywności, przejrzystości i reputacji, a także łatwiejszy dostęp do funduszy i partnerów, przekłada się, w dłuższej perspektywie, na stabilność i rozwój organizacji. Zwiększa to możliwość nawiązania długoterminowej współpracy z instytucjami rynku pracy, JST oraz pracodawcami.

Zapobieganie problemom:

Wdrożenie standardów świadczenia usług i obsługi beneficjentów – OzN pomaga w zapobieganiu wielu potencjalnym problemom, takim jak nadużycia, konflikty interesów czy naruszenia praw beneficjentów.

Wdrażanie standardów to proces, który wymaga zaangażowania całego zespołu NGO: zarządu, pracowników, współpracowników, oraz ich odpowiedniego przygotowania. Ten początkowo wydawać by się mogło trudny proces w dłuższej perspektywie niesie za sobą szereg korzyści płynących z ich wdrożenia, które wymiernie przyczyniają się do trwałego rozwoju i wzmocnienia pozycji organizacji pozarządowej w społeczeństwie.

Korzyści z wdrożenia standardu dla osób z niepełnosprawnościami

Wdrożenie standardów, w szczególności dotyczących obsługi i udzielania wsparcia OzN, przynosi liczne korzyści, nie tylko dla NGO, ale również dla osób z niepełnosprawnościami. Korzyści te dotyczą w szczególności poprawy jakości życia, zwiększania niezależności i samodzielności, a także wspierania rozwoju zawodowego i społecznego OzN, poprzez planowanie oraz realizację adekwatnych i dostępnych form wsparcia.

Ponadto wdrożenie standardów przyczynia się do zwiększania dostępności i budowania bardziej inkluzyjnego społeczeństwa, włączającego OzN na równych zasadach.

a) **Poprawa jakości życia**
   Zwiększanie dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej umożliwia osobom z niepełnosprawnością korzystanie z usług oferowanych w NGO, co przełoży się na wzrost aktywności zawodowej i poziomu uczestnictwa w życiu społecznym.
b) **Zwiększanie niezależności i samodzielności**
   Ułatwienia w dostępie do usług realizowanych przez NGO, wpłynie na wzrost samodzielności i niezależności w aktywnym uczestnictwie w usługach oferowanych przez organizację. To natomiast otworzy możliwość OzN na samodzielne poruszanie się po rynku pracy i wpłynie na wzrost niezależności w podejmowaniu decyzji i wyborów.
c) **Równość szans**
   Wdrożenie standardów świadczonych usług, pod względem dostosowania do standardów

dostępności, eliminuje bariery i zapewnia osobom z niepełnosprawnościami równe szanse w dostępie do usług, na poziomie oferowanym dla osób pełnosprawnych.

d) **Realizacja praw człowieka**

Wdrażanie standardów dostępności jest wyrazem poszanowania praw człowieka i godności osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z Konwencją ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

Korzyści z wdrożenia standardu dla otoczenia społecznego - gospodarczego oraz edukacyjnego

Wdrażanie standardów w organizacji pozarządowej przynosi korzyści nie tylko dla samej NGO, ale również dla jej otoczenia, w tym społeczności lokalnej, środowiska i partnerów biznesowych. Korzyści te obejmują:

a) **Budowanie społeczeństwa inkluzyjnego**

Dostępność ułatwia integrację osób z niepełnosprawnościami z resztą społeczeństwa, tworząc bardziej otwarte i tolerancyjne środowisko dla wszystkich.

b) **Poprawa jakości życia dla wszystkich**

Dostępność przestrzeni publicznej i usług dla osób z niepełnosprawnościami często przekłada się na poprawę jakości życia dla wszystkich mieszkańców, np. poprzez ułatwienia w poruszaniu się z wózkiem dziecięcym czy przez osoby starsze, lub będące czasowo osobami o szczególnych potrzebach (np. poruszające się o kulach z powodu złamanej nogi).

Wdrożenie standardów dostępności jest więc inwestycją w poprawę jakości życia nie tylko osób z niepełnosprawnościami, a także w rozwój i dobrobyt całego społeczeństwa.

c) **Poprawa warunków pracy**

Wdrożenie standardów może przyczynić się do stworzenia bezpieczniejszego i zdrowszego środowiska pracy, co przekłada się na mniejszą liczbę wypadków i chorób zawodowych, w szczególności wśród osób z niepełnosprawnościami. Odpowiednie przystosowanie stanowiska pracy, jego ergonomii, dodatkowego wyposażenia i urządzeń, sprzyja poprawie warunków pracy dla OzN i zapobiega pogłębianiu się niepełnosprawności.

Wzrost świadomości pracodawców dotyczącej standardów OzN, przekłada się na adekwatną organizację warunków pracy, uwzględniającą potrzeby i ograniczenia wynikające z niepełnosprawności.

d) **Wzrost gospodarczy**

Aktywność zawodowa osób z niepełnosprawnościami, które wcześniej mogły być wykluczone z rynku pracy, przyczynia się do wzrostu gospodarczego.

e) **Zwiększenie i wykorzystanie potencjału twórczego**

Osoby z niepełnosprawnościami, aktywne zawodowo, wnoszą do społeczeństwa unikalne perspektywy i umiejętności, co może prowadzić do innowacji i rozwoju w różnych dziedzinach życia.

f) **Wsparcie rozwoju lokalnej społeczności**

Wdrażanie standardów wiąże się z zaangażowaniem firmy w projekty społeczne i działania na rzecz lokalnej społeczności, co przyczynia się do jej rozwoju.

g) **Wzrost efektywności i innowacyjności**

Ustandaryzowane procesy i procedury prowadzą do optymalizacji wykorzystania zasobów, redukcji kosztów i zwiększenia efektywności, co z kolei może sprzyjać innowacyjności.

h) **Zwiększenie konkurencyjności**

Posiadanie certyfikatów zgodnych ze standardami może być wymagane, ale również może być pomocne w przetargach publicznych i stanowić przewagę konkurencyjną na rynku.

i) **Ułatwienie współpracy z partnerami biznesowymi**

Wdrożenie standardów ułatwia współpracę z firmami, które również działają w oparciu o te same normy i standardy.

j) **Zwiększenie motywacji i zaangażowania pracowników**

Standardy przyczyniają się do poprawy komunikacji wewnętrznej, jasności celów i procesów, co może zwiększać motywację i zaangażowanie pracowników.

Podsumowując, wdrażanie standardów w organizacji jest korzystne dla otoczenia społecznego, środowiska i partnerów biznesowych, a także dla samej firmy, prowadząc do poprawy efektywności, konkurencyjności i wizerunku.

IV Procedury wdrożenia standardu w obszarze „Technologie asystujące i kompensacyjne” (Opis sposobu wdrożenia standardu)

Opracowane w ramach standardu procedury szeroko omawiają zakres i sposób realizacji usługi doradztwa i doboru technologii asystującej i kompensacyjnej, ale nie są materiałem dydaktycznym, uczącym doboru technologii asystującej. Materiał nie umożliwia nabycia kompetencji zawodowych specjalisty ds. technologii asystującej. Materiał wskazuje, jak podczas realizacji usługi zapewnić jej dostępność.

Wchodzące w skład standardu procedury stanowią konkretne i wyczerpujące wytyczne, jak je wdrażać.

Przedstawiony Standard to opis czterech kluczowych procedur związanych z wdrażaniem technologii asystujących w usługach wspierających osoby z niepełnosprawnościami (OzN) na rynku pracy, przeznaczonych dla organizacji pozarządowych (NGO).

W niektórych przypadkach należało uszczegółowić i dopełnić wchodzące w ich skład treści. Wyjaśnienia i uszczegółowienia umieszczone zostały w materiałach dodatkowych.

Procedura nr 1. Zdefiniowanie potrzeb beneficjenta dotyczących konieczności zastosowania technologii asystującej

Cel procedury:

Celem procedury jest zidentyfikowanie faktycznych, indywidualnych potrzeb OzN w zakresie konieczności zastosowania technologii asystującej, wspomagającej i kompensacyjnej umożliwiającej wykonywanie czynności zawodowych na określonym stanowisku.

Dokładne rozpoznanie potrzeb osoby z niepełnosprawnością w kontekście wykonywania czynności zawodowych umożliwi skuteczne wdrożenie odpowiednich rozwiązań technologicznych.

Schemat postępowania:

1. Przeprowadzenie wywiadu z OzN i oceny funkcjonalnej

Przeprowadzenie wywiadu w oparciu o ustrukturyzowany formularz, obejmujący pytania o typ niepełnosprawności, trudności w codziennej aktywności zawodowej, wcześniejsze doświadczenia z technologią, który ma na celu poznanie ograniczeń wykonywania preferowanych czynności zawodowych na określonym stanowisku.

Analiza poziomu funkcjonowania z niepełnosprawnością w aspekcie korzystania z TA (na podstawie wywiadu i dokumentacji opracowanej przez innych specjalistów). Analizę należy przeprowadzić uwzględniając ICF- Międzynarodową Klasyfikację Funkcjonowania Niepełnosprawności i Zdrowia. Powinna ona obejmować:

- Ocenę celowego posługiwania się zmysłami (wzrok, słuch).
- Ocenę sprawności komunikowania się – rozumianą jako proces przekazywania i odbierania informacji, myśli, uczuć i idei między dwiema lub więcej osobami.
- Ocenę zdolności fizycznych (siła, mobilność, koordynacja, sprawność manualna) - odnoszącą się do zdolności osoby do poruszania się, zmiany i utrzymywania pozycji ciała, chodzenia, biegania, poruszania się w różnych środowiskach i przenoszenia przedmiotów.
- Ocenę zdolności poznawczych (pamięć, koncentracja, orientacja).
- Ocenę zdolności psychospołecznych (kompetencje społeczne, umiejętność radzenia sobie ze stresem, motywację) oraz umiejętności nawiązywania i podtrzymywania kontaktów społecznych.
- Ocenę umiejętności korzystania z technologii asystującej rozumianej jako urządzenia, oprogramowania i narzędzia, które pomagają osobom z niepełnosprawnościami w pokonywaniu barier i ułatwiają codzienne funkcjonowanie, mające na celu zwiększenie niezależności i umożliwienie pełniejszego uczestnictwa w życiu społecznym.

W materiałach załączono przykładowy Formularz oceny poziomu funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w kontekście podjęcia aktywności zawodowej (Załącznik nr 1). Diagnoza powinna zostać wykonana przez specjalistę z danego zakresu niepełnosprawności, np. w ramach współpracy z innymi NGO lub OWiT (np. terapeuty zajęciowego, doradcy zawodowego, psychologa, inżyniera ds. technologii wspomagających), w celu opracowania rekomendacji (raportu).

2. Monitoring i aktualizacja adekwatności zastosowanych TA

Monitoring procedury pozwoli na ewaluację wdrożenia zaplanowanej kompensacji. W razie konieczności umożliwi zaplanowanie zastosowania innych rodzajów technologii ułatwiających wykonywanie obowiązków zawodowych. Pozwoli to na aktualizację koniecznych dostosowań wynikających np. z pogłębiającej się niepełnosprawności.

Rezultat:

Specjalista ds. technologii asystującej poprzez pełne rozpoznanie barier funkcjonalnych i potrzeb ich kompensacji, stosownie do posiadanej przez OzN niepełnosprawności, adekwatnie wskaże rodzaj technologii asystującej, koniecznej do dostosowania na stanowisku pracy.

Wykaz dokumentów:

Formularz oceny poziomu funkcjonowania z niepełnosprawnością (Załącznik nr 1).

Współpraca:

Ta procedura powinna być realizowana w ścisłej współpracy ze specjalistami:

- Lekarz specjalista/ medycyny pracy
- Terapeuci/ Specjaliści rehabilitacji społecznej i medycznej/ Specjaliści TA

Procedura nr 2. Dobór technologii asystującej zgodnie z potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności

Cel procedury:

Dopasowanie konkretnej technologii do indywidualnych potrzeb użytkownika tak, aby maksymalnie zwiększyć jego niezależność i efektywność w środowisku pracy.

Schemat postępowania:

1. **Analiza dostępnych rozwiązań**

   Dokonanie rozeznania nt. dostępnych na rynku technologii asystujących, które z nich mogą najlepiej odpowiadać zidentyfikowanym potrzebom. Należy uwzględnić różne rozwiązania, od prostych urządzeń po zaawansowane systemy.
2. **Dobór odpowiednich technologii**

   Wybór optymalnych rozwiązań, które będą najbardziej skuteczne, komfortowe i łatwe w obsłudze dla użytkownika. Należy pamiętać, aby technologia była dostosowana do jego możliwości i uwzględniała indywidualne preferencje.

Zaleca się w tym celu, nawiązanie współpracy z lokalnie działającym OWiT, realizującym ten rodzaj wsparcia w ramach nieodpłatnych usług finansowanych ze środków PFRON.

Zasady doboru technologii:

1. **Indywidualizacja:** Każde rozwiązanie musi być dobrane do konkretnego użytkownika – jego ograniczeń, stylu pracy, poziomu umiejętności cyfrowych i preferencji.
2. **Adekwatność funkcjonalna:** Technologia powinna realnie kompensować ograniczenie (np. czytnik ekranu dla osób niewidomych, system rozpoznawania mowy dla osób z ograniczoną sprawnością rąk).
3. **Prostota i intuicyjność obsługi:** Dobór narzędzi, które nie wymagają zaawansowanego przeszkolenia lub są łatwe do nauczenia.
4. **Kompatybilność techniczna:** Zgodność z infrastrukturą organizacji i oprogramowaniem wykorzystywanym w miejscu pracy.

5. **Możliwość aktualizacji i wsparcia technicznego:** Wybór rozwiązań wspieranych i rozwijanych przez producentów.

Lista aktualnie działających OWiT-ów na terenie całej Polski została zamieszczona w załączniku nr 3.

1. **Testowanie i dostosowanie**

   Po dokonaniu wyboru technologii należy przeprowadzić testy, aby sprawdzić, jak użytkownik radzi sobie z nowym rozwiązaniem. W razie potrzeby dokonuje się modyfikacji/kolejnych dostosowań, aby zapewnić maksymalną funkcjonalność i komfort. W ramach współpracy z lokalnie działającym OWiT, OzN lub pracodawca może nieodpłatnie przetestować TA i wypożyczyć ją do testowania w miejscu pracy/stażu w okresie do 3 m-cy. W uzasadnionych przypadkach i w miarę dostępności TA istnieje możliwość wydłużenia okresu wypożyczenia i testowania.

2. **Szkolenie i wsparcie techniczne**

   Po zakończeniu testowania technologii wspomagającej OzN, w razie konieczności, otrzymuje wsparcie w postaci indywidulnego szkolenia, umożliwiającego samodzielne korzystanie z technologii. Konieczne jest również zapewnienie wsparcia technicznego. Szkolenie i wsparcie techniczne, można uzyskać u specjalistów w OWiT-ach.

3. **Monitorowanie i ewaluacja**

   Po doborze TA, regularnie monitorujemy, jak technologia sprawdza się w codziennym życiu, i w razie potrzeby wprowadzamy zmiany lub rozważamy nowe rozwiązania.

Rezultat:

Specjalista ds. technologii asystującej poprzez pełne rozpoznanie barier funkcjonalnych i potrzeb ich kompensacji, stosownie do posiadanej przez OzN niepełnosprawności, adekwatnie wskaże rodzaj technologii asystującej koniecznej do dostosowania na stanowisku pracy.

Wykaz dokumentów:

- Matryca doboru technologii (Załącznik nr 2)

Współpraca:

- Lekarz specjalista/ medycyny pracy
- Terapeuci/ Specjaliści rehabilitacji społecznej i medycznej/ Specjaliści TA

Procedura nr 3. Możliwości dostępu do technologii asystujących

Cel procedury:

Celem procedury jest przekazanie informacji o możliwych formach dostępu do technologii asystującej i jej pozyskania przez OzN, NGO i pracodawcę celem zapewnienia wysokiej jakości świadczonych usług i umożliwienia wykonywania czynności zawodowych.
Procedura omawia możliwości pozyskania technologii asystujących – zarówno pod kątem finansowym, jak i organizacyjnym.

Schemat działania:

1. Określenie zasobów własnych i możliwości zorganizowania dostosowań w ramach racjonalnych usprawnień.
2. Poszukiwanie aktualnie dostępnych rozwiązań proponowanych na rynku:
    a. Kontakt z wojewódzkim oddziałem CIDON (Centrum Informacyjno-Doradcze przy Oddziałach PFRON)
    b. Wsparcie oferowane przez lokalnie działający oddział OWiT – konsultacja z ekspertami i specjalistami ds. technologii asystującej
    c. Oferty firm zajmujących się doborem i sprzedażą sprzętu
    d. Sporządzenie listy potencjalnych rozwiązań, które odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom OzN i matrycy porównawczej ułatwiającej podjęcie decyzji.
3. Dobór odpowiedniej technologii:
   Na podstawie zebranych informacji należy wybrać najbardziej odpowiednie rozwiązanie uwzględniające następujące kryteria:
    a. funkcjonalność,

b. prostota obsługi,
c. koszt związany z dostosowaniem przy zastosowaniu danej technologii,
d. dostępność wsparcia technicznego (przeszkolenie z obsługi, serwisowanie).

4. Poszukiwanie źródeł sfinansowania dostosowania:
   a. Wykorzystanie zasobów własnych poprzez dostosowanie stanowiska w ramach racjonalnych usprawnień (darmowe czytniki ekranu, aplikacje na urządzenia mobilne, wbudowane systemowo w oprogramowanie rozwiązania dostępnościowe np. lupa, lektor)
   b. Zakup z funduszy własnych NGO
   c. Możliwość sfinansowania zakupu w ramach krajowych środków publicznych dostępnych dla pracodawców i NGO w:
      - Państwowym Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych np. Program wyrównywania różnic między regionami
      - Powiatowych Urzędach Pracy (PUP): Dotacje w ramach doposażenia stanowiska pracy osoby z niepełnosprawnością ze środków PFRON
      - Programy rządowe i regionalne realizowane przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Zdrowia, urzędy marszałkowskie, oferujące wsparcie finansowe
   d. Możliwość sfinansowania zakupu w ramach programów międzynarodowych, w tym unijnych, dostępnych dla pracodawców i NGO, wspierających integrację i dostępność technologii:
      - Europejski Fundusz Społeczny (EFS) - projekty związane z integracją społeczną, edukacją i dostępnością, w tym również technologie wspomagające
      - Program Horyzont Europa - finansujący projekty rozwojowe i badania nad nowymi technologiami, w tym rozwiązaniami dla osób z niepełnosprawnościami

- Fundusze z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) - wspierający projekty rozwojowe, w tym infrastrukturę i technologie poprawiające jakość życia osób z niepełnosprawnością
- Program Erasmus+ - wspierający projekty edukacyjne i szkoleniowe, w tym szkolenia z zakresu korzystania z technologii wspomagających
- Fundusze z Organizacji Narodów Zjednoczonych (np. UNDP) – wspierające projekty rozwojowe i społeczne na poziomie międzynarodowym, w tym inicjatywy na rzecz dostępności i technologii dla osób z niepełnosprawnościami
- Fundusze z organizacji pozarządowych i międzynarodowych fundacji np. The Bill & Melinda Gates Foundation, The Ford Foundation, które wspierają projekty technologiczne i społeczne na skalę międzynarodową
- Programy wspierające innowacje i technologie (np. Digital Europe Programme) wspierające cyfrowe rozwiązania, w tym technologie wspomagające dla osób z niepełnosprawnościami.

e. Fundacje i organizacje pozarządowe krajowe realizujące własne projekty grantowe specjalizujące się we wsparciu osób z niepełnosprawnością oferując m.in. dofinansowania na sprzęt i technologie wspomagające.

f. Wypożyczalnie sprzętu: skorzystanie z usług wypożyczalni technologii wspomagających (np. w dużych organizacjach, fundacjach). Wykorzystanie banku sprzętu lub zasobów wspólnych w ramach federacji organizacji.

g. Partnerstwa z firmami technologicznymi: nawiązanie współpracy z dostawcami sprzętu w ramach pilotaży, testów, lub zniżek dla NGO.

5. Wnioskowanie o sfinansowanie lub dofinansowanie.:

Wnioski o sfinansowanie lub dofinansowanie zakupu technologii asystującej najczęściej składane są w określonych ramach czasowych, środki finansowe nie są dostępne w sposób ciągły.

a. Wnioski do instytucji publicznych, fundacji, programów rządowych lub organizacji pozarządowych w sposób wskazany przez danego donatora/grantodawcę.

b. Należy ściśle przestrzegać regulaminów i wytycznych (np. załączyć niezbędne dokumenty, takie jak zaświadczenia, opinie specjalistów, kosztorysy).

6. Zakup i formalności:

   Po otrzymaniu decyzji o uzyskaniu finansowania i zawarciu umowy z grantodawcą, dokonujemy zakupu wybranej technologii, zgodnie z zaakceptowanym budżetem i wytycznymi umowy.

Rezultat

Rezultatem zastosowania procedury jest wyposażenie NGO w wiedzę dotyczącą możliwości zapewnienia dostępu do technologii asystującej i pozyskania środków finansowych na jej zakup.

Wykaz dokumentów

brak

Współpraca

- CIDON, OWiT-y
- PFRON, PUP, PCPR,
- Fundacje i inne NGO
- Firmy zajmujące się sprzedażą technologii asystujących

Procedura nr 4. Organizacja stanowiska pracy z uwzględnieniem technologii asystującej

Cel procedury:

Celem realizacji procedury jest przygotowanie ergonomicznego, bezpiecznego i efektywnego stanowiska pracy, które uwzględnia zastosowanie technologii asystujących, wspomagających i kompensacyjnych dostosowanych do indywidualnych potrzeb OzN.

Schemat działania:

1. Analiza miejsca pracy dla OzN

Ocena fizycznych warunków środowiska pracy polega na identyfikacji, pomiarze i ocenie czynników fizycznych w miejscu pracy, które mogą negatywnie wpływać na zdrowie i bezpieczeństwo pracowników. Etapy oceny:

A. **Identyfikacja czynników fizycznych:**

a) Sporządzenie listy wszystkich czynników fizycznych występujących na danym stanowisku pracy (np. hałas maszyn, drgania podłoża, oświetlenie, temperatura, wilgotność, promieniowanie).

b) Określenie źródeł tych czynników.

c) Określenie czasu ekspozycji pracowników na poszczególne czynniki.

B. **Pomiary czynników fizycznych:**

a) Przeprowadzenie pomiarów natężenia lub stężenia czynników szkodliwych dla zdrowia, zgodnie z obowiązującymi normami i metodami pomiarowymi z wykorzystaniem odpowiednich przyrządów pomiarowych i metod, np. mierniki hałasu, termometry, luksomierze.

C. **Ocena wyników pomiarów:**

a) Porównanie wyników pomiarów z obowiązującymi normami dopuszczalnych wartości czynników szkodliwych dla zdrowia (np. wartości dopuszczalne hałasu, drgań, oświetlenia).

b) Określenie, czy występujące na stanowisku pracy czynniki fizyczne przekraczają dopuszczalne wartości i stanowią zagrożenie dla zdrowia pracowników.

D. **Opracowanie działań profilaktycznych:**

a) Zidentyfikowanie i wdrożenie odpowiednich środków zapobiegawczych, mających na celu eliminację lub ograniczenie szkodliwego oddziaływania czynników fizycznych na pracowników.
Działania profilaktyczne obejmują:

- Zastosowanie środków ochrony indywidualnej (np. słuchawki chroniące przed hałasem).
- Wdrożenie rozwiązań technicznych (np. wyciszenie maszyn, izolacja drgań).
- Zmianę organizacji pracy (np. skrócenie czasu ekspozycji na hałas).

E. **Dokumentacja oceny:**

a) Sporządzenie raportu z oceny warunków fizycznych środowiska pracy, zawierającego:

- Wyniki pomiarów czynników fizycznych.
- Ocenę ryzyka zawodowego związanego z czynnikami fizycznymi.
- Zalecenia dotyczące działań profilaktycznych.

Raport przechowuje się przez okres 3 lat.

Pracodawca jest zobowiązany do regularnej oceny warunków fizycznych środowiska pracy oraz informowania pracowników o wynikach oceny.

- W przypadku stwierdzenia przekroczenia dopuszczalnych wartości czynników szkodliwych, pracodawca musi podjąć działania mające na celu ich eliminację lub ograniczenie.
- W niektórych przypadkach, np. przy występowaniu szczególnie szkodliwych czynników, pracodawca może być zobowiązany do prowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy.
- Ocena ryzyka zawodowego jest kluczowym elementem oceny warunków pracy i powinna uwzględniać wszystkie czynniki, w tym fizyczne, chemiczne, biologiczne i psychofizyczne.

2. Organizacja stanowiska pracy z uwzględnieniem technologii asystującej

Po analizie raportu dotyczącego oceny warunków fizycznych środowiska pracy należy przejść do etapu organizacji stanowiska z uwzględnieniem następujących elementów:

Przestrzeń (dostępność fizyczna)

Należy zapewnić swobodny dostęp do stanowiska, umożliwiający swobodne manewrowanie wózkiem inwalidzkim, bezpieczeństwo poruszania się osoby o kulach inwalidzkich, swobodne poruszanie się osoby niewidomej.

Zasada ta powinna być zastosowana w odniesieniu do wszystkich pomieszczeń w sposób zapewniający pracownikowi z niepełnosprawnością możliwość swobodnego poruszania się po terenie zakładu pracy, eliminując bariery architektoniczne (np. schody, wąskie korytarze).

Ergonomia (biurko, krzesło, ekran)

Projekt ergonomiczny i zastosowane meble biurowe muszą uwzględniać zasadę projektowania uniwersalnego. Pracodawca powinien umożliwić osobie niepełnosprawnej swobodne wykonywanie czynności roboczych w wygodnej pozycji, zapewniając optymalny zasięg kończyn, dobrą widoczność i słyszalność, a także dopasowanie wymiarów stanowiska do wymiarów ciała użytkownika:

- regulacja wysokości biurka,
- regulacja wysokości siedziska i podłokietników,
- dodatkowy podnóżek,
- dodatkowe oświetlenia stanowiska lub możliwość jego regulacji,
- monitory na ramionach,
- dostosowana wielkość ekranu,
- zapewnienie swobodnego dostępu do urządzeń, materiałów i narzędzi,
- zastosowanie technologii specjalistycznych: technologie zastępujące klawiaturę i mysz, komputer z systemem kontroli wzrokiem (Eye Tracker),
- aplikacja wspierająca komunikowanie się (AAC),
- zastosowanie czytelnych piktogramów, symboli oraz innych form komunikacji niewerbalnej, które ułatwiają orientację w przestrzeni.

W materiałach zamieszczono przykładowe rozwiązania organizacji stanowiska pracy dla osób o określonych rodzajach niepełnosprawności.

- Bezpieczeństwo (okablowanie, włączniki)
  Stanowisko poprzez odpowiednie ustawienie sprzętu, mebli i oświetlenia i zabezpieczenia elementów ruchomych i niebezpiecznych powinno być tak zorganizowane, aby:
    - ♦ zapobiegać urazom i zmęczeniu,
    - ♦ zapewniać dostępność wyłączników awaryjnych i alarmowych
    - ♦ zabezpieczać przed upadkiem, poślizgnięciem się, oparzeniami czy innymi urazami, np. poprzez odpowiednie oznakowania, barierki czy maty antypoślizgowe,
    - ♦ zabezpieczać przed zagrożeniami elektrycznymi – sprawdzenie, czy urządzenia są poprawnie podłączone, a przewody nie stanowią zagrożenia,
    - ♦ zapewnić bezpieczeństwo danych i prywatności poprzez ochronę informacji poufnych i danych osobowych, szczególnie w przypadku korzystania z technologii wspomagających.
- Instalacja i wsparcie IT Instalacja technologii:
    - ♦ Poprawne rozmieszczenie urządzeń, stabilność łącza, aktualizacja oprogramowania i właściwe skonfigurowanie urządzeń (np. podłączenie sterowników alternatywnych, ustawienie komunikatorów) zapewniają swobodne wykonywanie obowiązków zawodowych.
    - ♦ Zapewnienie dostępu do instrukcji obsługi w dostępnych formatach (np. PDF dostępny, audio, brajl).
    - ♦ Zapewnienie czasu na wdrożenie – przeszkolenie użytkownika oraz zespołu współpracującego.
    - ♦ Stałe wsparcie techniczne – wewnętrzne lub zewnętrzne (hotline, e-mail, IT NGO).

Regularne kontrole i konserwacja sprzętu pozwalają zapobiec awariom i zagrożeniom wynikającym z zużycia lub uszkodzeń urządzeń.

Rezultat

Rezultatem zastosowania procedury jest prawidło przygotowane stanowisko pracy dla OzN, zgodnie z wymogami BHP, wymogami PIP oraz ustawą o dostępności.

Wykaz dokumentów

- Lista kontrolna oceny ergonomicznej stanowiska pracy osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności - Załącznik nr 4

Współpraca

- OWiT-y
- Specjaliści BHP, dział HR, koordynator dostępności
- PUP, PCPR,
- Firmy zajmujące się sprzedażą technologii asystujących.

V Załączniki

Załącznik nr 1
Wzór formularza oceny poziomu funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w kontekście podjęcia aktywności zawodowej.

Analiza poziomu funkcjonowania z niepełnosprawnością w aspekcie korzystania z TA (na podstawie wywiadu i dokumentacji opracowanej przez innych specjalistów). Analizę należy przeprowadzić uwzględniając ICF- Międzynarodową Klasyfikację Funkcjonowania Niepełnosprawności i Zdrowia.

Instrukcja:

- Wszelkie dane osobowe oraz szersze opisy wpisuj bezpośrednio po znaku dwukropka lub od nowej linii pod danym punktem.
- Aby zaznaczyć wybraną opcję, wstaw literę "X" pomiędzy nawiasy kwadratowe. Puste pole **[ ]** zamień na pole zaznaczone **[X]** .
- W miejscach, gdzie pojawia się polecenie "(podkreśl odpowiednie)", użyj podkreślenia dla odpowiednich opcji.

I. Dane identyfikacyjne osoby badanej

Imię i nazwisko:

Rodzaj i stopień niepełnosprawności:

Orzeczenie o niepełnosprawności (organ, nr, data wydania, termin ważności):

1. **Ocena zdolności posługiwania się zmysłami:**
   a) **Wzrok (zaznacz poniżej)**

      [ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona

[ ] z pomocą (os. słabowidząca): lupa optyczna, lupa elektroniczna, powiększalnik **(podkreśl odpowiednie)**

[ ] osoba całkowicie niewidoma

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

b) Słuch (zaznacz poniżej)

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona

[ ] z pomocą: aparaty słuchowe, implanty, system FM, pętla indukcyjna, tłumacz j. migowego

[ ] osoba głucha

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

c) Ocena sprawności komunikowania się (zaznacz poniżej)

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona: mowa niewyraźna, trudność w rozumieniu, zaburzony rytm mowy **(podkreśl odpowiednie)**

[ ] z pomocą: komunikatora (AAC), tłumacza j. migowego/SKOGN, **(podkreśl odpowiednie)**

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

d) Ocena zdolności fizycznych (siła, mobilność, koordynacja, sprawność manualna).

a. **Siła/napięcie mięśniowe (zaznacz poniżej):**

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona: wzmożone napięcie, obniżone napięcie, porażenie **(podkreśl odpowiednie)**

[ ] z pomocą: stabilizatora, ortezy **(podkreśl odpowiednie)**

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

b. **Mobilność i poruszanie się, zmiana pozycji ciała, chodzenie, bieganie, poruszanie się w różnym środowisku (zaznacz poniżej):**

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona

[ ] z pomocą: laska podpórcza, kula/kule ortopedyczne, balkonik inwalidzki, biała laska **(podkreśl odpowiednie)**

[ ] na wózku inwalidzkim: ręcznym, aktywnym, wzmocnionym, specjalnym, stabilizującym, elektrycznym **(podkreśl odpowiednie)**

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

c. **Koordynacja (funkcje kontroli odruchów) (zaznacz poniżej):**

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

d. **Sprawność manualna (zaznacz poniżej):**

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona

[ ] z pomocą: proteza, chwytak, rękawica robotyczna **(podkreśl odpowiednie)**

[ ] brak możliwości użycia rąk

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

e. **Zdolność do samoobsługi (zaznacz poniżej):**

[ ] samodzielnie

[ ] częściowa zależność od innych

[ ] wymagana znaczna pomoc osoby drugiej

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

e) **Ocena zdolności poznawczych (pamięć, koncentracja, orientacja).**

a. **Funkcje pamięci, koncentracji i orientacji (zaznacz poniżej):**

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona sprawność

[ ] znaczne ograniczenia

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

f) **sprawność wyższych funkcji poznawczych** (abstrahowanie, organizacja i planowanie, zarządzanie czasem, rozwiązywanie problemów) **(zaznacz poniżej)**:

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona sprawność

[ ] znaczne ograniczenia

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

g) **Ocenę zdolności psychospołecznych** (kompetencje społeczne, umiejętność radzenia sobie ze stresem, motywację) oraz umiejętności nawiązywania i podtrzymywania kontaktów społecznych **(zaznacz poniżej):**

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona sprawność

[ ] znaczne ograniczenia

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

h) **Ocenę umiejętności korzystania z technologii asystującej** rozumianej jako urządzenia, oprogramowania i narzędzi, które pomagają osobom z niepełnosprawnościami w pokonywaniu barier i ułatwiają codzienne funkcjonowanie, mające na celu zwiększenie niezależności i umożliwienie pełniejszego uczestnictwa w życiu społecznym **(zaznacz poniżej):**

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona sprawność

[ ] znaczne ograniczenia

Opis poziomu funkcjonowania w tym obszarze:

II. Ocena potrzeb w zakresie dostosowania miejsca pracy

1. Dostosowanie fizyczne miejsca pracy: (przestrzeń, ergonomia, bezpieczeństwo, instalacja technologii)

   Opis potrzeb w tym obszarze i zakresu niezbędnych dostosowań (należy wykonać na podstawie listy sprawdzającej dostępność):

2. Dostosowanie sprzętowe i technologiczne:

   Opis potrzeb (należy wykonać wg Matrycy doboru technologii (Załącznik nr 2) w tym obszarze i zakresu niezbędnych dostosowań.

3. Dostosowanie organizacyjne (zaznacz poniżej)**:**

   [ ] Elastyczny czas pracy

   [ ] Możliwość pracy zdalnej/ pracy hybrydowej

   [ ] Asystent osoby niepełnosprawnej/trener pracy

   [ ] inne (wpisz jakie):

   Opis potrzeb w tym obszarze:

4. **Przemieszczanie się (w kontekście dotarcia do pracy):**

   [ ] brak trudności

   [ ] wymaga wsparcia: asystent,, przewodnik os. niewidomej, transport dostosowany/

   (podkreśl odpowiednie)

   Opis potrzeb w tym obszarze:

III. Preferencje zawodowe i gotowość do pracy

Zainteresowania zawodowe:

Preferowane stanowiska lub branże:

Gotowość do podjęcia pracy **(zaznacz poniżej)**:

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Wymaga przygotowania (np. kurs, wsparcie doradcze)

[ ] Wymaga szkolenia specjalistycznego z zakresu obsługi technologii asystującej

Uwagi dodatkowe:

V. Wnioski i rekomendacje

1. Zidentyfikowane potrzeby i zalecenia dotyczące rodzaju technologii asystującej, kompensacyjnej i wspomagającej, koniecznej do wyposażenia stanowiska pracy wraz z opisem w jaki sposób ich zastosowanie skompensuje funkcjonalne bariery.

Opis:

2. Konieczne adaptacje środowiskowe lub organizacyjne i zalecenia pod kątem ergonomii pracy i wyposażenia stanowiska w technologie wspomagające.

Opis:

Data i podpis osoby wypełniającej:

.....

Data i podpis OzN

.....

Załącznik nr 2
Matryca doboru technologii

Matryca doboru technologii asystującej to narzędzie, które pomaga systematycznie porównać dostępne rozwiązania i wybrać te najbardziej odpowiednie dla konkretnego użytkownika.

Matrycę należy uzupełnić korzystając z zamieszczonego w materiałach dodatkowych przeglądu technologii.

Przykładowa struktura takiej matrycy, którą można dostosować do indywidualnych potrzeb powinna zawierać pytania:

Instrukcja:

- Wszelkie dane osobowe oraz szersze opisy wpisuj bezpośrednio po znaku dwukropka lub od nowej linii pod danym punktem.
- Aby zaznaczyć wybraną opcję, wstaw literę "X" pomiędzy nawiasy kwadratowe. Puste pole **[ ]** zamień na pole zaznaczone **[X]**
- W miejscach, gdzie pojawia się polecenie "(podkreśl odpowiednie)", użyj podkreślenia dla odpowiednich opcji.

1. **Stopień trudności w poruszaniu się i niepełnosprawności kończyn górnych** - Czy użytkownik ma problemy z poruszaniem się i sprawnością kończyn górnych i dolnych? **(zaznacz poniżej)**:

   [ ] pełna sprawność

   [ ] ograniczona sprawność

   [ ] znaczne ograniczenia

   [ ] wymaga zaopatrzenia w technologię

   Opis potrzeb w tym obszarze:

2. **Stopień trudności w komunikowaniu się** - Czy użytkownik ma trudności z mową lub komunikacją? **(zaznacz poniżej):**

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona sprawność

[ ] znaczne ograniczenia

[ ] wymaga zaopatrzenia w technologię

Opis potrzeb w tym obszarze:

3. **Stopień trudności w posługiwaniu się wzrokiem** - Czy użytkownik ma trudności w posługiwaniu się wzrokiem? **(zaznacz poniżej):**

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona sprawność

[ ] znaczne ograniczenia

[ ] wymaga zaopatrzenia w technologię

Opis potrzeb w tym obszarze:

4. **Stopień trudności w posługiwaniu się słuchem** - Czy użytkownik ma trudności w słyszeniu? **(zaznacz poniżej):**

[ ] pełna sprawność

[ ] ograniczona sprawność

[ ] znaczne ograniczenia

[ ] wymaga zaopatrzenia w technologię

Opis potrzeb w tym obszarze:

5. **Bezpieczeństwo i nadzór** - Czy użytkownik wymaga monitorowania bezpieczeństwa (Czujniki upadku, kamery, systemy alarmowe, lokalizatory GPS) **(zaznacz poniżej):**

[ ] nie wymaga zaopatrzenia w technologię

[ ] wymaga zaopatrzenia w technologię

Opis potrzeb w tym obszarze:

6. **Łatwość obsługi** - Czy technologia jest intuicyjna i prosta w użyciu? Proste interfejsy, głosowe sterowanie, szkolenia **(zaznacz poniżej):**

   [ ] nie wymaga zaopatrzenia w technologię

   [ ] wymaga zaopatrzenia w technologię

   Opis potrzeb w tym obszarze:

7. **Szacowany koszt zastosowania technologii**
   - dostępny budżet na technologię:
   - propozycje dotyczące sposobu dostosowania (wypełnij poniżej)
     - środki własne (kwota):
     - pozyskanie dotacji na dofinansowanie (źródło):
     - wypożyczenie technologii z:
8. **Wsparcie techniczne i serwis** - Czy dostępne jest wsparcie i serwis w razie problemów? Lokalni dostawcy, gwarancje, szkolenia **(zaznacz poniżej):**

   [ ] nie wymaga serwisowania

   [ ] wymaga serwisowania

   Opis potrzeb w tym obszarze:

Załącznik nr 3
Lista aktualnie działających OWiT-ów

Ośrodki Wsparcia i Testów są zazwyczaj powiązane z Centrum Informacyjno-Doradczym dla Osób z Niepełnosprawnościami (CIDON) lub Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

Aby skorzystać z oferty OWiT należy przesłać za pośrednictwem systemu SOW ankietę do PFRON.

Wszelkie informacje można uzyskać na stronie https://cidon.pfron.org.pl/

- CIDON przy Oddziale Dolnośląskim - 71 346 74 57
- CIDON przy Oddziale Kujawsko-Pomorskim - 56 681 44 20, 56 681 44 22, 56 681 44 55
- CIDON przy Oddziale Lubelskim - 81 466 76 02, 81 466 76 10
    - Punkt informacyjny CIDON Biała Podlaska - 532 727 025
    - Punkt informacyjny CIDON Łuków - 539 261 996
    - Punkt informacyjny CIDON Chełm - 882 789 201
    - Punkt informacyjny CIDON Zamość - 532 479 693
- CIDON przy Oddziale Lubuskim - 68 422 78 07
- CIDON przy Oddziale Łódzkim - 42 20 50 103
- CIDON przy Oddziale Małopolskim - 12 312 14 33
- CIDON przy Oddziale Mazowieckim - 22 311 83 21, 22 311 83 43
- CIDON przy Oddziale Opolskim - 77 887 20 26
- CIDON przy Oddziale Podkarpackim - 17 283 93 07
- CIDON przy Oddziale Podlaskim - 85 733 87 16
- CIDON przy Oddziale Pomorskim - 58 350 05 45
- CIDON przy Oddziale Śląskim - 32 493 21 14 ; 32 493 21 09

- CIDON przy Oddziale Świętokrzyskim - 41 230 97 05
- CIDON przy Oddziale Warmińsko-Mazurskim - 89 722 90 30
- CIDON przy Oddziale Wielkopolskim - 880 520 295
- CIDON przy Oddziale Zachodniopomorskim - 91 350 97 24, 91 350 97 14, 504 852 274

Wykaz aktualnie działających Ośrodków wraz z danymi teleadresowymi znajduje się na stronie: https://cidon.pfron.org.pl/osrodki-wsparcia-i-testow/ :

1. Ośrodek Wsparcia i Testów w Białymstoku
2. Ośrodek Wsparcia i Testów w Kaliszu
3. Ośrodki Wsparcia i Testów w Małopolsce
4. Ośrodki Wsparcia i Testów w kujawsko-pomorskim
5. Ośrodek Wsparcia i Testów w Laskach
6. Ośrodek Wsparcia i Testów w Powiecie Łęczyńskim
7. Ośrodek Wsparcia i Testów w Łodzi
8. Ośrodek Wsparcia i Testów w Nowym Dworze Gdańskim
9. Ośrodek Wsparcia i Testów w Olsztynie
10. Ośrodek Wsparcia i Testów w Opolu
11. Ośrodek Wsparcia i Testów funkcjonujący przy Specjalistycznym Centrum Wspierającym Edukację Włączającą w Ropczycach
12. Ośrodek Wsparcia i Testów w Skarżysku-Kamiennej
13. Ośrodek Wsparcia i Testów w Szczecinie
14. Ośrodek Wsparcia i Testów w Świdniku
15. Ośrodek Wsparcia i Testów w Świebodzinie
16. Ośrodek Wsparcia i Testów we Wrocławiu

Załącznik nr 4
Lista kontrolna oceny ergonomicznej stanowiska pracy osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności

Część I. Ocena przestrzeni zewnętrznej zakładu pracy, budynku, pomieszczenia i stanowiska pracy pod kątem dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych

Instrukcja: Przy każdym z ponumerowanych pytań zaznacz tylko jedną, właściwą odpowiedź. Aby to zrobić, wstaw znak „X" w odpowiedni nawias kwadratowy, zamieniając puste pole [ ] na [X] przy opcji „Tak", „Nie" lub „Nie dotyczy".

a. Przestrzeń zewnętrzna zakładu pracy

1. Czy przystanki komunikacji publicznej znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie zakładu pracy?

   [ ] Tak

   [ ] Nie

2. Czy w sąsiedztwie zakładu pracy jest przejście dla pieszych z sygnalizacją świetlną?

   [ ] Tak

   [ ] Nie

3. Czy w sąsiedztwie zakładu pracy jest przejście dla pieszych z sygnalizacją dźwiękową?

   [ ] Tak

   [ ] Nie

4. Czy chodniki w sąsiedztwie zakładu pracy mają rampy krawężnikowe o nachyleniu mniejszym niż 15 %?

   [ ] Tak

   [ ] Nie

5. Czy chodniki w sąsiedztwie zakładu pracy mają rampy krawężnikowe o szerokości min. 1,5 m?

   [ ] Tak

   [ ] Nie

6. Czy miejsce parkingowe dla osób niepełnosprawnych jest zlokalizowane przy wejściu do budynku?

   [ ] Tak

   [ ] Nie

7. Czy zapewnione jest bezpieczne dojście do budynku (brak jest utrudnień takich jak: kratki kanalizacyjne, wystające elementy konstrukcji budynku i in.)?

   [ ] Tak

   [ ] Nie

8. Czy ciągi pieszo-jezdne na terenie zakładu pracy mają nachylenie powierzchni mniejsze niż 15 %?

   [ ] Tak

   [ ] Nie

9. Czy ciągi pieszo-jezdne na terenie zakładu pracy mają szerokość min. 1,5m?

   [ ] Tak

   [ ] Nie

10. Czy furtki/ bramy wejściowe mają szerokość 0,9-1,1 m?

    [ ] Tak

    [ ] Nie

11. Czy furtki/bramy wejściowe są dobrze widoczne o każdej porze?

    [ ] Tak

    [ ] Nie

12. Czy przyciski dzwonków, domofonów są umieszczone na wysokości 0,9-1,2m?

    [ ] Tak

    [ ] Nie

13. Czy przyciski dzwonków, domofonów są dobrze widoczne (odpowiednia wielkość i wyróżnienie kolorystyczne)?

    [ ] Tak

    [ ] Nie

b. Budynek zakładu pracy

Uwaga, w budynkach parterowych pytania od 21-45, w odpowiedziach uwzględniono możliwość wyboru opcji „nie dotyczy”

14. Czy drzwi wejściowe mają szerokość min. 0,9 m?

    [ ] Tak

    [ ] Nie

15. Czy drzwi wejściowe są wyraźnie oznakowane?

    [ ] Tak

    [ ] Nie

16. Czy drzwi wejściowe są widoczne o każdej porze?

    [ ] Tak

    [ ] Nie

17. Czy siła samozamykacza w drzwiach wejściowych umożliwia ich otwarcie osobie, poruszającej się na wózku inwalidzkim lub o kulach?

    [ ] Tak

    [ ] Nie

18. Czy przedsionek zapewnia przestrzeń manewrową min. 1,5 x 1,5 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

19. Czy lada recepcji/portierni posiada wysokość do 0,9 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

20. Czy elementy kontroli dostępu (kołowrotki, bramki itp.) zapewniają swobodne przejście o szerokości nie mniejszej niż 0,9 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

21. Czy jest możliwość przemieszczania się między piętrami za pomocą dźwigu osobowego?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

22. Czy wejście do kabiny dźwigu osobowego ma szerokość min 0,9 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

23. Czy próg w wejściu do kabiny dźwigu osobowego jest niższy niż 0,02 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

24. Czy kabiny dźwigów osobowych są dobrze oświetlone?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

25. Czy powierzchnia ścian w kabinach dźwigów osobowych maj barwę kontrastową względem podłogi (lub są kontrastowe pasy wzdłuż linii styku podłogi ze ścianami)?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

26. Czy kabiny dźwigów osobowych wyposażone są w długie lustra na wprost wejścia dające możliwość obserwacji drzwi kabiny przez osobę poruszającą się na wózku inwalidzkim bez konieczności obracania się?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

27. Czy kabiny dźwigów osobowych wyposażone są w podwójne poręcze umieszczone na wysokości 0,75 i 0,9 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

28. Czy tablice przyzywowe w kabinach i na zewnątrz dźwigów osobowych są umieszczone na wysokości 0,8-1,2 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

29. Czy tablice przyzywowe w kabinach dźwigów osobowych są umieszczone w odległości nie mniejszej niż 0,5 m od naroża kabiny?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

30. Czy tablice przyzywowe w kabinach i na zewnątrz dźwigów osobowych posiadają przyciski umożliwiające łatwą ich identyfikację?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

31. Czy tablice przyzywowe w kabinach i na zewnątrz dźwigów osobowych umożliwiają obsługę bezwzrokową (oznaczenia wypukłą czcionką i/lub alfabetem Braille'a)?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

32. Czy kabiny dźwigów osobowych wyposażone są w dobrze słyszalną sygnalizację głosową o kierunku jazdy i wyborze piętra?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

33. Czy kabiny dźwigów osobowych wyposażone są w sygnalizację wizualną o kierunku jazdy i wyborze piętra?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

34. Czy istnieje możliwość przemieszczania się między piętrami za pomocą urządzeń podnośnikowych?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

35. Czy schody są oznakowane pasami o barwie kontrastowej względem ścian?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

36. Czy schody są oznakowane pasami o barwie kontrastowej względem podłóg?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

37. Czy stopnie schodów nie mają nosków i podcięć?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

38. Czy spocznik przy schodach ma wymiary co najmniej 1,5 x 1,5m?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

39. Czy spocznik przy schodach znajduje się poza polem otwierania skrzydła drzwi?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

40. Czy schody mają poręcze po obu stronach?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

41. Czy poręcze na schodach znajdują się na wysokości 0,9 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

42. Czy spocznik przy pochylni ma wymiary co najmniej 1,5 x 1,5 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

43. Czy spocznik przy pochylni znajduje się poza polem otwierania skrzydła drzwi?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

44. Czy pochylnie mają poręcze po obu stronach?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

45. Czy poręcze na pochylniach znajdują się na wysokości 0,75 i 0,9m?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

46. Czy korytarze mają szerokość min. 1,5m?

[ ] Tak

[ ] Nie

47. Czy korytarze mają szerokość min. 1,2 m i przestrzeń manewrową o wymiarach 1,5x1,5 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

48. Czy zapewnione jest swobodne przejście w strefie korytarzy (brak jest utrudnień typu kosze, gabloty i elementy wystające)?

[ ] Tak

[ ] Nie

49. Czy włączniki oświetlenia są zainstalowane na wysokości poniżej 1,2m?

[ ] Tak

[ ] Nie

50. Czy gniazda wtyczkowe są zainstalowane na wysokości 0,4 – 1,2 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

51. Czy włączniki oświetlenia są wyróżnione barwą z płaszczyzny ściany?

[ ] Tak

[ ] Nie

52. Czy gniazda wtyczkowe są wyróżnione barwą z płaszczyzny ściany?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

53. Czy drzwi (w tym szczególnie drzwi szklane i przeźroczyste) są wyróżnione kontrastową barwą w stosunku do barwy ścian?

[ ] Tak

[ ] Nie

54. Czy drzwi (w tym szczególnie drzwi szklane i przeźroczyste) są wyróżnione kontrastową barwą w stosunku do barwy podłogi?

[ ] Tak

[ ] Nie

55. Czy siła niezbędna do otwarcia drzwi umożliwia ich otwarcie osobie o mniejszych możliwościach siłowych, poruszającej się na wózku inwalidzkim lub o kulach?

[ ] Tak

[ ] Nie

56. Czy w budynku znajduje się toaleta dla osób niepełnosprawnych?

[ ] Tak

[ ] Nie

57. Czy w toaletach dla osób niepełnosprawnych zapewniona jest przestrzeń manewrowa co najmniej 1,5x1,5 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

58. Czy w toaletach dla osób niepełnosprawnych zapewniony jest obustronny dostęp do miski ustępowej?

[ ] Tak

[ ] Nie

59. Czy w toalecie dla osób niepełnosprawnych w pomieszczeniu z miską ustępową znajduje się również umywalka ?

[ ] Tak

[ ] Nie

60. Czy toalety dla osób niepełnosprawnych wyposażone są w poręcze ścienne (najlepiej składane lub unoszone)?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

61. Czy posadzki w toaletach są wykonane z materiałów antypoślizgowych?

[ ] Tak

[ ] Nie

62. Czy jest zapewnione swobodne dojście do pomieszczeń socjalnych?

[ ] Tak

[ ] Nie

63. Czy w pomieszczeniach socjalnych jest zapewniona przestrzeń manewrowa o wymiarach co najmniej 1,5 x 1,5 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

64. Czy w pomieszczeniach socjalnych są zapewnione przejścia/przejazdy o szerokości min 0,9 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

65. Czy drzwi do pomieszczeń higieniczno-sanitarnych są oznakowane odpowiednimi piktogramami informacyjnymi?

[ ] Tak

[ ] Nie

66. Czy oznakowanie pomieszczeń jest dobrze widoczne (jednolite, kontrastowe, wykonane odpowiednio dużą i wyraźną czcionką za pomocą znaków standardowych (dot. osób słabowidzących)?

[ ] Tak

[ ] Nie

67. Czy oznakowanie pomieszczeń jest prezentowane w formie wypukłej lub za pomocą alfabetu Braille'a (dot. osób niewidomych)?

[ ] Tak

[ ] Nie

68. Czy oznakowanie pomieszczeń jest umieszczone na odpowiedniej wysokości?

[ ] Tak

[ ] Nie

69. Czy oznakowanie pomieszczeń jest łatwe do zrozumienia i rozpoznania, wsparte wizualizacją?

[ ] Tak

[ ] Nie

c. Pomieszczenie pracy / stanowisko pracy

70. Czy w pomieszczeniach pracy jest zapewniona przestrzeń manewrowa co najmniej 1,5x1,5 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

71. Czy w pomieszczeniu pracy jest zapewniona droga dojścia do stanowiska pracy i niezbędnych elementów wyposażenia o szerokości co najmniej 1 m?

[ ] Tak

[ ] Nie

72. Czy zapewniony jest swobodny dostęp do stanowiska pracy (brak barier takich jak wystające elementy, nierówności podłogi)?

[ ] Tak

[ ] Nie

73. Czy podłoga w pomieszczeniu pracy wykonana jest z materiału nietłumiącego dźwięk upadających przedmiotów?

[ ] Tak

[ ] Nie

74. Czy oświetlenie stanowiska pracy jest odpowiednie do wykonywanych zadań i pracownik ma możliwość jego regulacji (np. w przypadku osób słabowidzących)?

[ ] Tak

[ ] Nie

75. Czy jest możliwość wyposażenia stanowiska pracy w oprawy oświetlenia miejscowego?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

76. Czy oprawy oświetleniowe są zamontowane na wysokości nie powodującej olśnienia pracownika poruszającego się na wózku inwalidzkim lub osób o wysokości ciała poniżej 1,4m?

[ ] Tak

[ ] Nie

77. Czy kolorystyka wyposażenia pomieszczenia i stanowiska pracy (stół, krzesło, regały) jest kontrastowa względem tła (ścian, podłogi)?

[ ] Tak

[ ] Nie

78. Czy w sytuacjach awaryjnych oprócz sygnalizacji wizualnej stosowana jest także dźwiękowa lub wibracyjna sygnalizacja bezpieczeństwa?

[ ] Tak

[ ] Nie

79. Czy pracownikowi z niepełnosprawnością przydzielona jest osoba wspierająca na wypadek ewakuacji?

[ ] Tak

[ ] Nie

80. Czy w zakładzie zapewniony jest system komunikacji osób głuchych posługujących się językiem migowym z osobami słyszącymi?

[ ] Tak

[ ] Nie

81. Czy instrukcje obsługi maszyn i urządzeń technicznych są napisane prostym zrozumiałym językiem lub opracowane np. w postaci obrazkowej?

[ ] Tak

[ ] Nie

82. Czy instrukcje obsługi maszyn i urządzeń technicznych są napisane powiększoną czcionką (w przypadku osoby słabowidzącej) lub alfabetem Braille'a (w przypadku osoby niewidomej)?

[ ] Tak

[ ] Nie

83. Czy jest możliwość dostosowania wysokości powierzchni roboczej stołu/biurka do wymiarów antropometrycznych pracownika?

[ ] Tak

[ ] Nie

84. Czy powierzchnia robocza stołu/biurka została zabezpieczona przed spadaniem przedmiotów (np.: poprzez listwy zamocowane na krawędzi)?

[ ] Tak

[ ] Nie

85. Czy stół/biurko ma zaokrąglone krawędzie?

[ ] Tak

[ ] Nie

86. Czy przy stanowisku pracy przewidziano miejsce do stabilnego ustawiania pomocy technicznych (kul, balkoników itp.) osoby niepełnosprawnej?

[ ] Tak

[ ] Nie

87. Czy elementy sterownicze maszyny lub innego urządzenia technicznego znajdują się w zasięgu kończyn górnych pracownika?

[ ] Tak

[ ] Nie

88. Czy materiały wykorzystywane podczas pracy znajdują się w zasięgu kończyn górnych pracownika?

[ ] Tak

[ ] Nie

89. Czy wykorzystywane oprogramowanie jest dostosowane do wiedzy i umiejętności pracownika?

[ ] Tak

[ ] Nie

90. Czy wykorzystywane oprogramowanie jest dostosowane do możliwości wzrokowych pracownika, istnieje możliwość indywidualnego ustawienia wielkości i barwy czcionek?

[ ] Tak

[ ] Nie

91. Czy wykorzystywany sprzęt lub oprogramowanie jest dostosowane do możliwości osób niewidomych?

[ ] Tak

[ ] Nie

92. Czy oznakowanie substancji niebezpiecznych jest odpowiednie dla osób słabowidzących?

[ ] Tak

[ ] Nie

93. Czy pomieszczenie pracy, w którym znajdują się substancje niebezpieczne jest odpowiednio zabezpieczone/zamykane?

[ ] Tak

[ ] Nie

94. Czy pomieszczenie, w którym występuje źródło promieniowania elektromagnetycznego jest oznakowane, w tym także w sposób odpowiedni dla osób niepełnosprawnych?

[ ] Tak

[ ] Nie

[ ] Nie dotyczy

95. Czy pomieszczenie, w którym występuje źródło promieniowania elektromagnetycznego jest odpowiednio zabezpieczone/zamykane?

[ ] Tak

[ ] Nie

96. Czy na stanowisku pracy występują wibracje?

[ ] Tak

[ ] Nie

97. Czy praca wymaga stosowania środków ochrony indywidualnej?

[ ] Tak

[ ] Nie

98. Czy w budynku jest wydzielone pomieszczenie lub miejsce do zażywania leków?

[ ] Tak

[ ] Nie

VI MATERIAŁY DODATKOWE

Przegląd rodzajów technologii asystujących z podziałem na typ niepełnosprawności

Technologie asystujące można ogólnie podzielić na trzy kategorie: technologie niskiego, średniego i wysokiego poziomu.

Technologie niskiego poziomu to proste, tanie narzędzia, które wymagają niewielkiego przeszkolenia, jak na przykład piankowa nakładka na ołówek.

Technologie średniego poziomu to bardziej złożone urządzenia, takie jak aparaty słuchowe, lupy elektroniczne, czy czytniki ekranu.

Technologie wysokiego poziomu to zaawansowane systemy, np. egzoszkielety, zaawansowane syntezatory mowy, czy drukarki 3D do tworzenia protez.

Technologie asystujące mogą pomóc osobom z różnymi niepełnosprawnościami w pokonywaniu barier w komunikacji, mobilności, uczeniu się i w życiu codziennym.

Analiza dostępnych technologii asystujących

1. Przegląd rynku: Sprawdzamy dostępne na rynku urządzenia i systemy – od prostych alarmów, przez urządzenia wspomagające komunikację, aż po zaawansowane systemy monitorowania.
2. Konsultacje z ekspertami: W razie potrzeby korzystamy z wiedzy specjalistów, np. terapeutów, inżynierów, aby ocenić skuteczność i funkcjonalność rozwiązań.
3. Przegląd opinii i testów użytkowników: Analizujemy recenzje, raporty i wyniki testów, aby wybrać najbardziej sprawdzone i polecane technologie.

Dobór najbardziej odpowiednich rozwiązań

1. Dopasowanie do potrzeb: Wybieramy technologie, które najlepiej odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom i możliwościom użytkownika.
2. Uwzględnienie prostoty obsługi: Ważne jest, aby urządzenia były intuicyjne i łatwe.

Wybór odpowiedniej technologii asystującej zależy od indywidualnych potrzeb i preferencji użytkownika. Wskazane jest skorzystanie z darmowych wersji próbnych i konsultacji z ekspertami w celu doboru najlepszego rozwiązania, przetestowania ich, aby znaleźć te, które najlepiej odpowiadają wymaganiom osoby z danym typem niepełnosprawności.

Przykłady technologii asystujących

1. Dla osób z problemami z poruszaniem się:

Technologia wspomagająca osoby z niepełnosprawnością ruchową obejmuje szeroki zakres rozwiązań, które ułatwiają codzienne funkcjonowanie, zwiększają samodzielność i poprawiają jakość życia. Obejmuje to zarówno proste rozwiązania, jak podjazdy i podnośniki, jak i zaawansowane technologie, takie jak: egzoszkielety i systemy sterowania głosem. Technologia możliwa do zastosowania:

a. **Sprzęt ułatwiający poruszanie się:**
   - Wózki inwalidzkie (ręczne i elektryczne)
   - Balkoniki i chodziki
   - Laski i kule
   - Egzoszkielety

b. **Rozwiązania ułatwiające codzienne czynności:**
   - Pomoce do toalety: podwyższone toalety, uchwyty, krzesła prysznicowe i deski do kąpieli
   - Podnośniki: transportowe, transportowo- kąpielowe, wannowe
   - Dźwigi osobowe (windy)
   - Podjazdy i rampy

- Urządzenia do sterowania głosem.
- Drukarki 3D
- Klawiatury specjalistyczne do komputera ze specjalnymi wymiennymi nakładkami, z powiększonymi klawiszami i znakami, klawiatury profilowane dla osób korzystających z jednej ręki lub piszących nogami, ustami, klawiatury z różnokolorowymi klawiszami, czytelnie rozmieszczonymi znakami. Do klawiatur dostępne są specjalne ramki zabezpieczające, które pozwalają na swobodne oparcie dłoni na ramce i wciskanie poszczególnych klawiszy bez obawy o przypadkowe naciśnięcie klawisza obok np. Orbi Touch, Maltron.
- Urządzenia zastępujące mysz komputerową (myszy powiększone, specjalistyczne joysticki, myszki obsługiwane za pomocą ruchu głową, ustami i ruchem oczu).
- Aplikacje mobilne: ułatwiają znalezienie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych, nawigację w przestrzeniach publicznych, a nawet sterowanie urządzeniami za pomocą ruchów głowy lub gałek ocznych.

c. **Inne technologie wspomagające:**

- Oprogramowanie do rozpoznawania mowy: umożliwia sterowanie komputerem i pisanie bez użycia rąk.
- Systemy inteligentnego domu: umożliwiają sterowanie oświetleniem, ogrzewaniem, zamkami i innymi urządzeniami za pomocą smartfona lub głosu.

2. Dla osób z trudnościami w komunikacji

Technologia asystująca dla osób z trudnościami w komunikowaniu się obejmuje różnorodne rozwiązania, które pomagają w pokonywaniu barier komunikacyjnych. Mogą to być urządzenia i oprogramowania, które wspierają mówienie, pisanie, czytanie i rozumienie mowy. Przykłady to: syntezatory mowy, oprogramowanie do zamiany tekstu na mowę i mowy na tekst, komunikatory tekstowe i głosowe, a także systemy śledzenia ruchu gałek ocznych.

Technologia możliwa do zastosowania:

- Syntezatory mowy (TTS) - przekształcają tekst na zrozumiałą mowę, co umożliwia osobom z problemami mówienia lub pisania, wyrażanie swoich myśli i odbieranie informacji w formie dźwiękowej.

- Oprogramowanie do zamiany tekstu na mowę i mowy na tekst (STT) - pozwala na komunikację poprzez wpisywanie tekstu, który jest następnie odczytywany na głos lub odwrotnie, dyktowanie słów, które są zamieniane na tekst.
- Komunikatory tekstowe i głosowe - aplikacje pozwalające na komunikację za pomocą tekstu lub mowy, ułatwiając interakcję osobom z różnymi trudnościami w komunikowaniu się.
- Systemy śledzenia ruchu gałek ocznych - umożliwiają osobom z poważnymi zaburzeniami komunikacji wyrażanie potrzeb poprzez ruchy oczu, co otwiera nowe możliwości komunikacji i rehabilitacji.
- Alternatywne i wspomagające metody komunikacji (AAC) - obejmująca różnego rodzaju techniki i narzędzia, które pomagają osobom z trudnościami w mowie i języku.

3. Dla osób z wadami wzroku:

Technologie asystujące dla osób słabowidzących i niewidomych obejmują rozwiązania w zależności od stopnia uszkodzenia wzroku, które pomagają w codziennym życiu i pracy. Do najważniejszych należą: czytniki ekranu, powiększalniki ekranu, syntezatory mowy, urządzenia do rozpoznawania mowy, systemy nawigacji, Braille'owskie monitory i klawiatury, specjalistyczne oprogramowanie i aplikacje.

Technologia możliwa do zastosowania:

1. Czytniki ekranu i syntezatory mowy:

- Czytniki ekranu - przekształcają tekst na ekranie komputera, tabletu czy smartfona w mowę lub tekst Braille'a, umożliwiając osobom niewidomym i słabowidzącym korzystanie z cyfrowych treści.
  TalkBack: Wbudowana w system Android aplikacja, która odczytuje zawartość ekranu i umożliwia bezwzrokową obsługę urządzenia.
  VoiceOver to wbudowany w system Mac OS X mechanizm odczytywania komunikatów z ekranu. Odczytuje on na głos to, co pojawia się ekranie komputera, a także teksty w dokumentach, witrynach internetowych i w oknach.

- Syntezatory mowy - przekształcają tekst na mowę, pozwalając na odczytanie informacji z różnych źródeł, np. stron internetowych, dokumentów czy wiadomości e-mail.
- NVDA (NonVisual Desktop Access) - darmowy czytnik ekranu dla systemu Windows, który odczytuje tekst z ekranu i umożliwia nawigację za pomocą klawiatury.
- JAWS (Job Access With Speech) - płatny czytnik ekranu, popularny wśród użytkowników komputerów z dysfunkcją wzroku. Zapewnia mowę i wyjście brajlowskie dla wielu aplikacji.
- SuperNova Magnifier & ScreenReader - pakiet oprogramowania, który łączy funkcje powiększania i odczytu ekranu.

2. Urządzenia i oprogramowanie do powiększania:

- Powiększalniki ekranu - umożliwiają powiększanie tekstu i grafiki na ekranie, ułatwiając osobom z wadami wzroku korzystanie z komputera i innych urządzeń.
- SuperNova Magnifier- Program powiększający obraz na ekranie, dostępny w różnych opcjach wyświetlania.
- MAGic - Program powiększający, który pozwala dostosować wygląd elementów systemu Windows.
- Lupy elektroniczne – stacjonarne i przenośne urządzenia, które powiększają obraz, umożliwiając czytanie drukowanych dokumentów lub oglądanie przedmiotów.
- Powiększalniki z funkcją OCR (Optyczne rozpoznawanie znaków, oprogramowanie służące do rozpoznawania znaków i całych tekstów w pliku graficznym). Zadaniem OCR jest zwykle rozpoznanie tekstu w zeskanowanym dokumencie (na przykład papierowym formularzu lub stronie książki).

3. Oprogramowanie do rozpoznawania mowy - pozwala na sterowanie komputerem za pomocą poleceń głosowych, co jest szczególnie przydatne dla osób z poważnymi problemami ze wzrokiem.

4. Technologie z systemem Braille'a:

- Monitory Braille'a: Wyświetlają tekst w alfabecie Braille'a, umożliwiając osobom niewidomym odczytywanie informacji z komputera.
- Klawiatury Braille'a: Pozwalają na wprowadzanie tekstu w alfabecie Braille'a.
- Euler 2.0 i Euler Science - Systemy translacji brajla, umożliwiające pisanie i edycję dokumentów w alfabecie brajla, w tym prac naukowych.

5. Inne technologie asystujące:

a) **Inne przydatne oprogramowanie**

- OCR (Optyczne Rozpoznawanie Znaków) - programy, które pozwalają na przekształcanie tekstu z obrazów i dokumentów PDF na tekst edytowalny.

b) **Technologie wspomagające mobilność**

Znaczniki miejsca dla niewidomych, to różnego rodzaju rozwiązania ułatwiające orientację w przestrzeni osobom z dysfunkcjami wzroku. Mogą to być znaczniki dotykowe (pasy na chodnikach, plany tyflograficzne), dźwiękowe (emitujące komunikaty głosowe) lub nawigacyjne (aplikacje z beaconami). Zastosowanie znaczników miejsca wpływa na:

- zwiększenie niezależności i swobody poruszania się,
- poprawę bezpieczeństwa, ponieważ znaczniki ostrzegawcze informują o niebezpiecznych miejscach i przeszkodach,
- ułatwienie dostępu do informacji, ponieważ komunikaty głosowe i plany tyflograficzne pozwalają na zapoznanie się z otoczeniem,
- zwiększenie poziomu uczestniczenia osób z dysfunkcjami wzroku w życiu społecznym.

Znaczniki dotykowe:

- Pasy ostrzegawcze i kierunkowe:
  Wyczuwalne pod stopami lub laską, informują o zmianie nawierzchni, krawędziach chodnika, przejściach dla pieszych, schodach.

- Plany tyflograficzne:
  Dotykowe mapy, najczęściej umieszczone w miejscach publicznych, pozwalające osobom niewidomym na zapoznanie się z układem przestrzeni i lokalizacją ważnych punktów.

Znaczniki dźwiękowe:

- Nadajniki dźwiękowe, znaczniki miejsca (np. Step-Hear):
  Emitują komunikaty głosowe, które mogą informować o lokalizacji, kierunku, nazwie obiektu czy atrakcjach.
- Aplikacje z beaconami:
  Pozwalają na nawigację wewnątrz i na zewnątrz budynków, przekazując informacje o lokalizacji i otoczeniu.

Inne rozwiązania:

- Aplikacje mobilne (np. NaviWay, YourWay):
  Dla osób niewidomych i słabowidzących dostępnych jest wiele aplikacji, które ułatwiają codzienne funkcjonowanie. Aplikacje te oferują różnorodne funkcje, takie jak czytanie tekstu, nawigacja, rozpoznawanie obrazów, czy też pomoc w komunikacji.

Przykładowe aplikacje:

- Be My Eyes: Umożliwia połączenie z wolontariuszami, którzy pomagają w rozpoznawaniu obrazów i przedmiotów na żywo.
- Seeing AI: Aplikacja od Microsoftu, która wykorzystuje sztuczną inteligencję do opisywania otoczenia, czytania tekstu i rozpoznawania twarzy.
- Lazarillo: Aplikacja do nawigacji, która informuje o otoczeniu i pomaga w poruszaniu się po mieście.
- Envision AI: Wirtualny asystent, który pomaga w codziennych czynnościach, takich jak czytanie tekstu, rozpoznawanie kolorów i przedmiotów.
- TalkBack: Wbudowana w system Android aplikacja, która odczytuje zawartość ekranu i umożliwia bezwzrokową obsługę urządzenia.

- Seeing Assistant Home i Seeing Assistant Move: Aplikacje oferujące nawigację, rozpoznawanie otoczenia i funkcje pomocne w codziennym życiu.
- NaviLens: Aplikacja wykorzystująca specjalne kody QR do nawigacji w przestrzeni.
- Moovit: Aplikacja do planowania podróży komunikacją miejską.

Znaczniki NFC:

- Pozwalają na szybkie i łatwe odczytywanie informacji za pomocą smartfona.

4. Dla osób z wadami słuchu:

- Słabosłyszących: aparaty słuchowe, pętle indukcyjne indywidualne, stanowiskowe, stacjonarne, wzmacniacze dźwięku
- Niesłyszących : tłumacz języka migowego.

Technologia asystująca dla osób z dysfunkcją słuchu obejmuje szeroki zakres rozwiązań, od aparatów słuchowych i implantów ślimakowych, po systemy wspomagające słyszenie i aplikacje mobilne. Technologie te mają na celu poprawę komunikacji i jakości życia osób z wadami słuchu.

Przykłady technologii asystujących:

a. **Aparaty słuchowe:**
   Są to zaawansowane procesory cyfrowe, które można programować i dostosowywać do indywidualnych potrzeb użytkownika. W dobie obecnej technologii dostępne są zarówno aparaty zauszne, jak i wewnątrzuszne, ładowalne i na tradycyjne baterie.

b. **Implanty ślimakowe:**
   Przeznaczone dla osób z głębokim ubytkiem słuchu, które nie mogą czerpać korzyści z aparatów słuchowych.

c. Systemy wspomagające słyszenie:

   - **Systemy FM -** Przesyłają dźwięk bezpośrednio do aparatu słuchowego lub implantu, eliminując zakłócenia tła.
   - **Systemy podczerwieni -** Podobne do systemów FM, ale wykorzystują podczerwień do transmisji dźwięku.

d. **Osobiste systemy wzmacniające:**

Zapewniają wzmocnienie dźwięku w określonym obszarze, np. podczas rozmowy jeden na jeden.

- **Systemy Bluetooth:**

  Umożliwiają bezprzewodowe połączenie aparatu słuchowego ze smartfonem lub innym urządzeniem, co pozwala na słuchanie dźwięku bezpośrednio z urządzenia.

e. Technologie komunikacyjne:

- **Aplikacje transkrybujące:**

  Zamieniają mowę na tekst, co ułatwia komunikację osobom głuchym i niedosłyszącym.

- **Komunikatory tekstowe i głosowe:**

  Umożliwiają komunikację za pomocą wiadomości tekstowych lub głosowych, np. aplikacja "Mówik".

- **Aplikacje FaceTime i inne komunikatory:**

  Zapewniają możliwość prowadzenia wideorozmów, co jest przydatne dla osób z wadami słuchu.

f. Inne technologie:

- **Pętle indukcyjne:**

  Przesyłają dźwięk do aparatów słuchowych wyposażonych w cewkę telefoniczną.

- **Urządzenia mobilne:**

  Smartfony i tablety z odpowiednimi aplikacjami mogą być pomocne w komunikacji i dostępie do informacji.

Wybór odpowiedniej technologii zależy od indywidualnych potrzeb i preferencji użytkownika, a także od rodzaju i stopnia ubytku słuchu.

Ważne aspekty technologii asystujących:

1. Dostępność:

   Technologie asystujące powinny być dostępne dla jak najszerszego grona użytkowników, zarówno pod względem ceny, jak i łatwości obsługi.

2. Indywidualne potrzeby:

   Dobór odpowiedniej technologii zależy od indywidualnych potrzeb i ograniczeń osoby z niepełnosprawnością.

3. Wsparcie i szkolenia:

   Ważne jest, aby użytkownicy otrzymywali odpowiednie wsparcie i szkolenia w zakresie korzystania z technologii asystujących.

4. Integracja z codziennym życiem:

   Technologie asystujące powinny być integrowane z codziennym życiem, aby umożliwić osobom z niepełnosprawnościami pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym

VII Program szkolenia z zakresu wdrażania standardu

Przykładowy program szkolenia

1. Wprowadzenie do standardu
   a. Znaczenie stosowania standardów dostępności i stosowania technologii asystujących
   b. Budowa i zakres standardu
   c. Procedury i ich stosowanie
   d. Porównanie z innymi normami, np. ISO 9001:2015
2. Wymagania i struktura standardu
3. Wdrożenie i praktyczne zastosowanie
   a. Narzędzia i metody stosowane w praktyce (np. rozwiązywanie problemów, audyt jakości)
4. Zakończenie
   a. Sesja pytań i odpowiedzi,

b. Podsumowanie i ocena szkolenia.

Informacje z nagłówka i stopki

Logotypy: Fundacja Promocja Zdrowia, Stowarzyszenie Czas Przestrzeń Tożsamość , Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, Rzeczpospolita Polska, Dofinansowane przez Unię Europejską.